

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

24

YASAMA YILI

3

İNSAN HAKLARINI İNCELEME ALT KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

** 17.12.2012 tarihli Komisyon toplantısı, ses kaydından deşifre olup, Stenograf bulunmadığından, bazı konuşmacıların isim ve/veya soy isimleri tespit edilememiş olup, bu katılımcılara fihristte “Konuşmacı” adı altında yer verilmiştir.*

17 Aralık 2012 Pazartesi

İNSAN HAKLARINI İNCELEME ALT KOMİSYONU

GÖRÜŞME TUTANAKLARI

17 Aralık 2012 Pazartesi

---0---

K O N U

Sayfa

Engelliler Alt Komisyonunda, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Yaşlı ve Engelliler Genel Müdürü Aylin Çiftçi'nin dinlenmesi

1:23

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

BİRİNCİ OTURUM

1:23

Aylin ÇİFTÇİ (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürü)

1:5

Konuşmacı

3, 4, 5, 6, 7:23

Oya ERONAT

(Diyarbakır)

5, 6:7, 9:11

Açılma Saati: 14.22

Kapanma Saati: 16.30

BİRİNCİ OTURUM

Engelliler Alt Komisyonu

17 Aralık 2012 Pazartesi

Açılma Saati: 14.22

BAŞKAN: Abdurrahim AKDAĞ (Mardin)

0

BAŞKAN – Toplantımızı açıyorum.

Malumunuz olduğu üzere, İnsan Hakları İnceleme Komisyonu bünyesinde engelliler alt komisyonunu oluşturduk. İlk olarak da görev alanı içerisinde olması nedeniyle Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığımızdan Yaşlı ve Engelliler Genel Müdürümüz Aylin Çiftçi Hanım'ı davet ettik. Sağ olsunlar geldiler, biraz geç geldiler ama geldiler.

Doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılama güçlükleri olan ve korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişiler engelli olarak nitelendirilmektedir. 2002 yılında, Türkiye özürlüler araştırmasına göre, toplam nüfus içerisinde engelli nüfus yüzde 12,29'dur. Buna göre, 8 milyon 431 bin 937 kişi engelli olarak yaşamını sürdürmektedir. Bu oranın içinde ortopedik, görme, işitme, dil ve konuşma ile zihinsel engellilerin oranı yüzde 2,58 iken, süregelen hastalığı olanların oranı ise yüzde 9,70'dir.

Engelli vatandaşlarımızın günlük hayatta karşılaştıkları sorunlara çözüm bulmak, kendilerine yetebilen bireyler olarak hayatlarını sürdürmek için gerekli olan her desteği sağlamak sosyal devlet olmanın önemli bir gereğidir. Engellilerin sosyal ve ekonomik hayatlarını daha kolay sürdürebilmeleri amacıyla barınma, ulaşım, iletişim ve çalışma şartlarına dair asgari standartların sağlandığı ve ülke geneline yaygınlaştırıldığı, engellilerin sosyal dışlanışlık duygusundan kurtulduğu bir Türkiye'yi hepimiz görmek istemekteyiz. Bu bağlamda, verdiğimiz önergeyle oluşturulan Engelli Hakları Alt Komisyonunda engelli haklarının hukuki boyutu, eğitim, sağlık, istihdam, sosyal güvenlik, rehabilitasyon hizmetleri, bakım hizmetleri, şehircilik; kamu hizmetlerine, toplumsal hayata erişim, medya, kamuoyu konularına değinmek üzere bir çalışma takvimi hazırladık. Bununla birlikte, bu alanlarda görüşlerine başvurmak ve detaylı bilgi almak için Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürü -ki şu an aramızda- Sayın Aylin Çiftçi'yi davet ettik. Üniversitelerden ilgili isimler ve sivil toplum örgütleriyle de iletişim hâlinde olmamız gerekmektedir.

Komisyonumuzun amacı "01/07/2013 tarihine kadar gerçekleştirilmesi 5378 sayılı Kanun'un ilgili maddeleriyle hüküm altına alınmış olan..." olarak belirtilen erişilebilirlik çalışmalarının yapılmasını denetlemek, ulusal ve uluslararası alanda hukuki yapının incelenmesi, yeni yasal düzenlemelerin ve uygulamaların takibi ile özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinin denetimleri hususlarıdır. Ancak toplumun çeşitli kesimlerindeki engelli bireylerden başvuru ve talepler de alınarak engelli bireyler aleyhine -eğer varsa- ayrımcılık konularını da ele alacağız.

Şimdi, müsaadeniz varsa, Sayın Genel Müdürümüzü konunun genel görünümü, şu anda Bakanlığımızın bu konudaki yapısı... Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığımız malumunuz bu Hükümetimiz döneminde kuruldu. Politikalarımız arasında engellilerin şu anda konumlandığı yer neresidir? Ne gibi çalışmalar yapıldı? Ne gibi çalışmalar yapılması hususunda stratejimiz var? Neyi hedefliyoruz? Ulaşmak istediğimiz yer neresidir? Bu konuda sizleri dinlemek istiyoruz.

Buyurun Sayın Genel Müdür.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI ÖZÜRLÜ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ AYLİN ÇİFTÇİ – Teşekkür ederim Başkanım.

Öncelikle, geç kaldığım için özür diliyorum. Erişilebilirlikle ilgili önemli bir toplantımız vardı, onun kapanış konuşmasını yapayım derken biraz geciktik. Aynı zamanda, hayırlı olsun demek istiyorum, İnsan Hakları İnceleme Komisyonunun altında engellilerle

ilgili ayrıca bir komisyon oluşturulmasından dolayı çok büyük mutluluk duyduk ben ve ekibim. Hayırlı olmasını diliyorum bu komisyon çalışmalarının da.

Öncelikle, genel yapılanma hakkında bilgi vermek isterim. Biliyorsunuz, daha önce engellilerle ilgili Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı vardı, ÖZİDA diye geçen bir kurum vardı. Esas olarak özürlülere yönelik çalışmalar bu kurumdan yürüyordu ve daha ziyade koordinasyon ve mevzuat görevi olan –görev alanları daha ziyade bu şekilde olan- bir başkanlıktı. Ayrıca, bir de SHÇEK dediğimiz, Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu bünyesinde, bu Genel Müdürlük bünyesinde engelliler için bakım merkezleri vardı Türkiye genelinde. Yaşlılar için huzurevleri gene bakım merkezleri bulunuyordu. Evde bakım aylığı uygulaması da gene bu SHÇEK'in bünyesinde yürüten bir çalışmaydı.

Şimdi, Genel Müdürlüğümüz, Bakanlığın kurulmasıyla birlikte oluşturulunca aslında bu iki yapının birleşiminden oluştu yani ÖZİDA ve SHÇEK'in içindeki engellilerle ilgili ve yaşlılarla ilgili Türkiye genelindeki bütün kurumsal bakım veren merkezlerin, hatta özel, belediyelere ait kurumların da denetim ve ruhsatlandırılması şeklinde, yetki alanları bu şekilde. Genel Müdürlüğümüzün içindeki yapılanmada da dolayısıyla, 5 ana daire başkanlığı altında yaşlılara yönelik hizmetler veriliyor. Özürlülere yönelik hizmetler ayrıca bir daire içinde. Özürlü Hizmetleri Dairemizde daha ziyade istihdam, eğitim, sağlık, sosyal hayata katılım ve erişilebilirlik çalışmaları vardı fakat en son geçen ay Sayın Bakanımızla birlikte yapılan görüşmelerde erişilebilirliğin artık ayrı bir daire olması kararı alındı; şu anda bu konuda çalışmalar tamamlanma aşamasında. Gene, bakımla ilgili ayrı bir dairemiz var. Bakım hizmetlerinin içinde yaşlı bakım ve engelli bakım, hepsi bir arada şu anda, çok yoğun bir daire. Türkiye genelindeki bütün kurumsal bakım hizmetleri buradan, bu daireden yürütülüyor.

AR-GE dairemizde biz daha ziyade engellilere yönelik hem projelerin oluşturulması, değerlendirilmesi hem de yeni çalışma alanlarının belirlenmesine yönelik çalışma yapıyoruz, özellikle de engel gruplarını tek tek, ayrı ayrı ele almaya çalışıyoruz, çünkü artık genel anlamda engellilere hizmet veriyoruz demek yetmiyor, bunun içinde beyin felci ayrı bir özellik taşıyor, şizofrenisi ayrı bir özellik taşıyor, işitme engeli ayrı bir özellik taşıyor, kısmi körlük ayrı bir özellik taşıyor, hepsinin tek tek incelenmesi gerekiyor, o yüzden de engel grupları çalışmaları yapıyoruz. Her bir engel grubunu ayrıca ele alıp, konu başlığı olarak ilgili sivil toplum kuruluşlarını, akademisyenleri ve katılabilecek olan, katılmayı arzu eden Türkiye genelinden bütün katılımcıları davet ediyoruz ve bir masa etrafında bu konuyu ele alıyoruz, eğitimiyle, istihdamıyla, sosyal hayata katılımıyla, sağlık alanında yaşanan sıkıntılarla, daha sonra da bu raporlarımızı, mevzuat değişikliği çalışmalarımıza, kanunlarla, yönetmeliklerle ilgili yapacağımız çalışmalara görüş ve öneri olarak sunmuş oluyoruz, o grupların görüş, önerileri şeklinde.

AR-GE dairesinde ayrıca Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi'ne dayalı yürütülen bütün çalışmalar buradan devam ediyor ve gene Avrupa Konseyinde şu anda engelli haklarıyla ilgili komitenin başkan yardımcılığını fiilen ben de yürütüyorum. Dolayısıyla, uluslararası çalışmalarımız da bizim bu AR-GE dairemizin içinden yürümüş oluyor.

Bunun da dışında yönetim dairemiz idari işlerle ilgili çalışma yapıyor, son olarak bir dairemiz de yaşlı hizmetleri. Yaşlı hizmetlerinde de genel anlamda yaşlılara yönelik sağlık politikalarının oluşturulması, sağlık hizmetlerinin planlanması, istihdamla ilgili gene emeklilik sonrası çalışmalar, neler yapılabilir, bunlar.

Genelde Devlet Planlama Teşkilatı tarafından daha önce yürütülen yaşlılıkla ilgili bütün raporlama çalışmaları, artık Genel Müdürlüğümüze ve bu daireye daha ziyade gelmiş oldu. Bundan sonra Birleşmiş Milletlerin yaşlılıkla ilgili komitelerine rapor sunma görevi de gene bizim Genel Müdürlüğümüzün görevleri arasına geçmiş oldu. Devlet Planlama Teşkilatı, şimdiki yeni adıyla olan kurumun bu anlamdaki görevi bize devrolmuş oldu.

Genel anlamda önceki yapılanmadan bir fark, şu anda daha uygulayıcı bir yapıdayız, yani daha önceden mevzuat belirleme, koordinasyon görevi ağırlıktayken, şu anda sahası da olan, sahasındaki geri dönüşleri de bu çalışmalara yansıtabilen bir yapımız oldu, kurumsal çalışmaların da bize böyle bir katkısı oluyor bu anlamda.

Genel Müdürlüğün çalışmalarını bu şekilde ana hatlarıyla sizlere özetledim. Bunun içinde en önemli, şu anda da bizim masamızın üstündeki çalışmamız aslında Engelliler Kanunu'yla ilgili. 5378 aslında çok iyi planlanmış bir kanun, dönemde, 2005 yılında bütün bunların çalışması yapılırken, henüz Türkiye'de çok adı geçmeyen Birleşmiş Milletler Engelli Hakları ve Avrupa düzeyinde yürütülen çalışmalar, aslında bu kanuna çok ana hatlarıyla geçmiş vaziyette, fakat yine de biz daha detaya indiğimiz zaman şunu fark ediyoruz ki biraz daha burada engelli haklarını bizim işlememiz gerekiyor, bu kanunun içinde, işte, o yüzden şu anda 5378'i biz yeniden ele alıyoruz ve temel bakımımızda şöyle bir değişiklik meydana geliyor: Şu ana kadar genel anlamda bir tıbbi bakış söz konusuydu, yani

biz engelli kişiyi tıbben ve resmî olarak şu anda şöyle tanımlıyoruz: Yüzde 40 ve üzeri iş görmeyizlik durumu olan, fonksiyon kaybı durumu olan kişi sağık kurulu raporuyla bunu belgelerse engelli kabul ediliyor, yüzde 40 ve üzeri.

Millî eğitimle ilgili rehabilitasyon hizmetlerinden yararlanırken bu oran yüzde 20'ye düşüyor. Başka boyutlarıyla, mali boyutuyla...

- Millî eğitimle şeyi ben anlayamadım.

- Şöyle, millî eğitimin rehberlik araştırma merkezlerinden raporunu tekrar düzenlemek kaydıyla, rehberlik hizmeti, rehabilitasyon hizmeti almak üzere eğer engelli kişi başvurursa, burada yüzde 20 ve üzeri engelli olması şartı aranıyor, yani yüzde 40 değil, burada sınır biraz daha düşüyor, çünkü hafif zihinsel engellilikler var, öğrenme güçlükleri var, bu nedenle sınır biraz daha düşüyor.

Şimdi, şu anda bu tıbbi bakış açısıyla yaklaştığımız zaman şöyle sorunlar ortaya çıkıyor: Bir, engelli kişi sağık kurulu raporunu bir kere yüzde 40'ın üzerinde almaya gayret ediyor ve bunu alana kadar hastane hastane dolaşıyor. Biz, aslında engelli kişilere böyle bir zorluk çıkarıyoruz bu anlamda, tıbbi değerlendirme yapıldığında ve bu heyetler içinde, sağık kurulu rapor veren heyetler içinde belli branşların bulunma mecburiyeti var, o yüzden bu heyetler de çok yaygın yapılanamıyor, çünkü, işte, çocuk nöroloğu bulunması gerekiyor, çocuk nöroloğu hangi hastanede, bu imkânlar kısıtlı, bu nedenle rapor veren sağık kuruluşları da belli sayıda, kısıtlı. Hem bu anlamda sorunlar var hem de bu aldığı yüzde raporuyla kısmi haklardan faydalanabiliyor.

Kişi diyelim ki evde bakım aylığına başvurursa, evde bakım aylığında yüzde 50 ve üzeri özörlü olma şartı var. Böyle olduğu zaman, tabii, bu sefer yüzde 50'nin üzerinde rapor almak üzere çeşitli hastaneleri dolaşıyorlar veya araç almak istiyor, özel, kendisinin kullanacağı araç almak istiyor, burada farklı şartlar var. Maliye Bakanlığı ayrı rapor istiyor, Millî Eğitim Bakanlığı ayrı rapor istiyor, Sağık Bakanlığının düzenlediği bir rapor var. Ulaşım hizmetlerinden belediyeler vasıtasıyla indirimli veya ücretsiz yararlanmak istiyorsanız, çeşitli illerde farklı uygulamalar var ve bu nedenle gene ayrı raporlar isteniyor. Dolayısıyla, biz, engellilerimizi farklı rapor almaya, rapor yüzdeleri peşinde koşmaya ve tıbbi olarak işi tanımaya yönlendirmiş oluyoruz ve bu da hepimizin işini aslında zorlaştıyor.

Bütün bunlardan dolayı, şu andaki çalışmamız bizim Sağık Bakanlığıyla da yoğun. bu rapor sisteminin farklı kurumlardan farklı raporlar şeklinde olmayacağı, tek bir raporlamada bunun çözülebileceği ve tıbbi tanımlamadan ziyade sosyal bakışla değerlendirileceği, yani kişinin hangi sistemden yararlanamıyorsa o sistemi takviye edeceği bir mekanizmayı şimdi yerleştirmeye çalışıyoruz. Yoğun çalışma alanımız şu anda bu konuyla ilgili, bunda da "fonksiyon kaybı" diye nitelendirilebileceğimiz, mesela hareket kısıtlılığı varsa bu hareket kısıtlılığının kişiye hizmet olarak dönmesine yönelik bir çalışma, yani hareket kısıtlılığı olan kişi ulaşım hizmetlerine normal engelli olmayan kişilere oranla daha zor ulaşacak, bu nedenle burada bir ulaşım desteği gerekecek. Öğrenme güçlüğü bulunan kişi, öğrenme güçlüğünü telafi etmek için ek eğitimler almak durumunda olacak, dolayısıyla burada bir eğitim desteği gerekecek. İşe girerken gene, istihdam desteği gerekecek, mesleki eğitim gerekecek, rehabilitasyon gerekecek.

Dolayısıyla, yardımlarımızın da aslında tek bir bakanlık altında toplanmasının, şu anda sosyal yardımlar, engelliler, yaşılar, kadın, çocuk gibi birimlerin tek bir bakanlık çatısı altında toplanmasının da şu anda bu açıdan çok olumlu taraflarını görüyoruz, çünkü sosyal yardımlar boyutuyla da bakabilmeyi aynı bakanlık altında olduğumuz için sağlamış oluyoruz. Kişi evde bakım aylığını hastaneden aldığı raporla alıyor, ama bu aylık Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü bütçesi üzerinden ödeme olarak geıyor kişiye. Dolayısıyla, daha önce farklı 5 devlet bakanlığı tarafından yürütölen hizmetler şu anda tek bir bakanlık çatısı altında toplanmış oldu, bu da planlamayı, doğru hizmet sunmayı sağlama açısından çok bize fiziken katkılar sağladı.

Evde bakım aylığıyla ilgili uygulamaları da bu anlamda yeniden ele alıyoruz, sağık raporlamasıyla ilgili çalışmaları da yeniden ele alıyoruz ve sosyal yardım anlayışını artık yardım boyutundan çıkarıp, eğitimi ve istihdamı destekleyecek teşvik mekanizmaları şekline getirmeye gayret ediyoruz. Yani şu anda biz mesela rehabilitasyon ihtiyacı olan bir görme engelli... Türkiye'de 2 tane olan rehabilitasyon merkezimiz var, görme engellilere bağımsız hareket kazandıran yerler bunlar. Kişi buraya geldiğinde beyaz baston kullanmayı bilmiyor, okumayazmayı bilmiyor, kabartma yazıyı bilmiyor, bilgisayar kullanmayı bilmiyor ama bu merkezde eğitim aldıktan sonra artık bastonuyla caddede rahatça dolaşabilir oluyor, okuma yazmayı öğreniyor ve ekran okuyucu programla birlikte de bilgisayar kullanabiliyor, mesleğe de, eğitime de dâhil olabilmek şansı kazanıyor. Biz daha önce, bu rehabilitasyon merkezine gelen kişinin evde bakım aylığını kesiyorduk. "Annesi bakmıyor, babası bakmıyor, dolayısıyla evde bakım verme durumu yok bu merkezden yararlanırken. O yüzden, merkezde bulunduğu süre içinde evde bakım aylığına ihtiyacı yok." diyorduk ve bu sebepten dolayı birçok kişi aylık kesilecek diye bu rehabilitasyon hizmetini almıyordu. Daha sonra kararı değiştirdik, bunun olurunun aldıktan sonra rehabilitasyona

da devam etse, bu evde bakım aylığı şu anda çalışıyor hâlâ, devam ediyor ve dolayısıyla katılımda bir düşme görmüyoruz artık. Bunun gibi, eğitimi ve istihdamı destekleyecek şekilde düzenlemelerimizi yapılandırıyoruz. Özellikle istihdamı destekleyecek düzenleme çok önem kazanıyor burada çünkü şu anda Türkiye’de, engelliyseniz bir özürle maaşınız olabiliyor, gene engelliyseniz evde bakım aylığı alabiliyorsunuz, eğer ağır engellilik durumunuz varsa, raporunuzda “Ağır Özürlü” işareti varsa. Bu iki yardımın toplam bedeli bin lira civarında oluyor. Tabii, bu bin lira da herhangi bir asgari ücretten daha yüksek olduğu için, biz kişilere iş kapısı açtığımız zaman, bir iş teklifinde bulunduğumuz zaman, zaten iki taraftan yardım geldiği için “Alacağım maaş bunun üstünde olmayacak.” gerekçesiyle kişiler işi reddediyorlar. O yüzden, bundan sonraki bu yardım mekanizmalarımızın da eğer işe giriyorsa, sunduğumuz işi kabul ediyorsa bir şekilde şartlı destek şeklinde devam etmesi yönünde ve üç tekliften sonra kabul etmiyorsa, o zaman o yardımın da sonlanması şeklinde devam ettirmek yönünde mevzuat değişikliklerimizi şimdi bu şekilde hazırlıyoruz.

...- Şimdi, bu, engelliyseniz hem evde bakım ücreti hem de engelli maaşı. Hani, bizler bunları biliyoruz ama detayını bilmiyoruz. Mesela, hem evde bakım ücreti hem de engelli maaşı almak için engellilik oranı yüzde kaç?

... - İkisinde şöyle farklı: Evde bakım aylığı almak için ağır özürlü olmanız gerekiyor, yüzde 50 ve üzeri ve raporunda “ağır özürlü” ibaresinin işaretli olması gerekiyor. Evde bakım aylığı...

... - Yüzde 50 özürlü ayrı, bir de ayrıca ağır bakım...

... - Sağlık kurulu raporunda özürlü olan kısımda yüzde 50 olması gerekiyor

... - Evet.

... - Tanı kısmında da “ağır özürlü” diye bir bölüm var, orada...

... - Şimdi, ağır özürle yüzde 50 özürle arasındaki fark ne? Mesela, birisi yüzde 50 özürle, bir de ağır bakım gerektiriyor, bu nasıl bir şey olacak? Ağır bakımla yüzde 50’yi bağdaştıramıyorum da onun için merak ediyorum.

... - Sağlık Bakanlığının yönetmeliği var; Özürölülük Ölçütü, Sınıflandırması ve Özürölülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik. O yönetmelikte ağır özürölüyü tanımlıyor, o tanımda oran olarak yüzde 50 olması gerekiyor, en alttaki bölümde de “Ağır Özürölü: (Evet/Hayır)” diye bölüm var...

... - Onu anladım, ben onu sormuyorum.

Bakın şimdi, bir insan yüzde 50 özürölü ama her yüzde 50 özürölü ağır bakım gerektiriyor mu?

...- Doktorlar ona karar veriyor efendim, ona biz müdahale etmiyoruz.

... - Peki bunun kıstası ne?

... - Şöyle: Şimdi, bizim de en çok problem yaşadığımız nokta bu oluyor. Şimdi, mesela Ayhan Bey bizim Genel Müdür Yardımcımız, kendisi bastonla, koltuk değneğiyle şu anda yürüyor -polyoz tekeli- hastaneye gittiğinde, sağlık kurulu raporu için başvurduğu zaman, yüzde 50 üzeri rapor alıyor ama Ayhan Bey her işini kendisi görüyor.

...- Ama o zaman bu yüzdelerin değişmesi lazım değil mi Sayın Genel Müdürüm?

...- Evet, işte onu kastediyoruz biz de.

...- Mesela, o zaman “Evde bakım gerektiren kısım yüzde 70 üzeri” Böyle bunu net koymazsak karmaşa yaşamıyor muyuz?

...- Şimdi, temel sorunumuz bu zaten. Bunu Sağlık Bakanlığıyla -hatta Maliye Bakanlığı da bir süre sonra işin içine girecek- bunu çözmemiz gerekiyor çünkü şu anda, mesela görme engelliler aslında çok rahat her işini yapabiliyor ama yüzde 80 özür raporu alıyor ve bakım parası alabiliyor ama görmeyen birisinin bakıma ihtiyacı yoktur. Bizim basın müşavirimiz de görme engelli, hiç görmüyor, Boğaziçi mezunu ve bizim basınla ilgili her işimizi kendisi yürütüyor. Dolayısıyla, bu raporlama bizim için de şu andaki büyük bir sıkıntı. Bir de, bazı illerde bu raporun çok daha kolay verildiği, heyetler tarafından...

...- Suistimal yapıyor.

...- Evet, bu suistimaller de bize belgeli bir şekilde geliyor. Şu anda biz bunu, bu yüzdeden kurtarmaya çalışıyoruz. Yani, tıbbi tanılamadan çıkıp sosyal tanılamaya geçmeye çalışıyoruz, işte bu sebepten dolayı.

...- Yani böyle bir çalışma var mı?

...- Evet, evet.

...- Şimdi, o zaman şöyle diyebilir miyiz: “Evde bakım ücreti için -yani evdeki bakıcıya verilecek ücret- oran, yüzdeye bakılmayacak.”

...- Bakılmayacak evet.

...- Özel bir rapor gibi bir şey olacak.

...- Sosyal fonksiyon kaybına bakılacak ve bu fonksiyon kaybının da kişiye hangi destek hizmetleri sunması gerektirdiğine bakılacak. Yani, kişiye bakım desteği sunmak gerekiyorsa -gerçekten yemek yemede sorunu var, vücut bakımını yapamıyor- o zaman bu bakım desteği şeklinde... Yani bunun yardım payı çok daha yüksek, eğer kişi ağır bakım gerektiriyorsa. Burada daha fazla bir yardım oranı alacak.

...- Yani, çok doğru, kişiye özel.

...- Evet, evet. Kişinin...

...- Şimdi evde bakım ücreti mi kişiye özel olacak?

...- Kişinin bir değerlendirilmesi yapılacak, bireysel olarak fonksiyon değerlendirmesi.

...- Rakamlar değişecek mi Hocam?

...- Yüzdelere kalkacak.

...- Hayır, hayır.

...- "Ücretler" diyor.

...- Mesela, ücretler değişecek mi?

...- Ücretler değişecek, şöyle değişecek: Kişi çok ağır engelliye, tamamen yatağa bağımlıysa, en üst derecede ücreti bu kişi alacak. Kısmen hareket problemi varsa, o zaman onun katsayısı biraz daha düşük olacak ve ona göre bir çarpanı var onun, o çarpan oranında destek alacak. Tabii, bunların hepsi şu anda tasarı şeklinde hazırlanan çalışmalar, şu andaki uygulamaya bu değil yani.

"Kısmi destek" dedik, bir de engelli... Kişinin herhangi bir desteğe ihtiyacı yok ama engelli, dolayısıyla engelli olduğu için birtakım hizmetlere ulaşmada ek mali külfet gerekiyor kendisine. İşte bundan dolayı da bir taban destek alsın istiyoruz, yani bu 100 lira, 150 lira gibi belki çok küçük bir rakam ama bu, bu kişinin işte genel anlamda ulaşım ile ilgili... Bazen taksi tutması gerekiyor veya işte normal kıyafetleri giyemiyor, ekstra bir şeye harcama yapması gerekiyor, bunları karşılayabilecek bir bedel olsun diye düşünerek koyduğumuz bir bazal rakam. Bunun üstüne, kısmi engelliye onun oranında bir çarpanla artı bir şey alacak ama çok ağır engelliye, başkasının bakımına muhtaç durumdaysa en fazla bedeli de burada alacak şekilde..

...- Şimdi ben, şey olarak söyleyeyim...

...- Soru-cevap devam ediyor, biliyoruz değil mi?

...- Bitmedi herhâlde sizin sunumunuz gerçi ama araya şunun için girmek istiyorum: Şimdi, insan makine değil, her insanın kendine has eksikleri olabilir, engelleri olabilir, bakıma muhtaç olabilir. Şimdi, bu engellilerin tespiti, bakıma muhtaçlığı, bu iş kendisine görev edinmiş genel müdürlük yani sizin tarafınızdan yapılsa, tespiti, değerlemesi de sizin tarafınızdan yapılsa. Bu, çok yoğunluklu bir iş olmuyor. Tıp doktorları ya da hastanelere mutlaka ihtiyaç var ama bir işin profesyonelce "Gerçekten bu insan neye ihtiyaç duyabilir?" sorusunun cevabını aslında bu işle siz uğraştığınız için sizin uzmanlarınız daha iyi bilirler diye düşünüyorum ben. Çünkü, bakıyorsunuz işte tahlil sonuçları iyi, şekeri, kan değeri iyi falan... Adamdaki kan değeri iyi de adam yolda yürüyemiyor yani. Şimdi, 70 yaşındaki bir adamın kan değerleri iyi olabilir ama belki bakıma muhtaç hâldedir gerçekten. Sosyal hayatı da göz önünde bulundurmak lazım. O insan aile çevresinden yoksunsa, terk edilmiş olabilir vesaire. Bir kriter değil onlarca kriter göz önünde bulundurulabilir. Bunu ben tıp dünyasının çok detaylandırarak profesyonelce değerlendireceği kanaatinde değilim şahsen, yani eğer düzenleme yapılıyorsa, bunu bu işle ilgili olan genel müdürlüğün uzmanlarının değerlendirmesinin daha uygun olacağı, ihtiyaç duyuluyorsa tıp doktorlarına havale edilmesinin daha uygun olacağı kanaatindeyim.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Sayın Vekilime ilave bir şeyi ben söylemek istiyorum.

Şimdi, bize talepler çok gelir siyasetçi olduğumuz için. Bir tanesi diyor ki: "Filan doktor bana yüzde 45 rapor vermişti ama şimdi raporumu, gittim başka yer yüzde 35 verdi, başka yerden istediler. Benim engelli maaşım kesildi."

Şimdi, doktorların bazı konularda değerler dışında bakış açıları mı farklı oluyor veya bazı heyetlerin? Hani ona engelli gelen bana engelsiz mi geliyor, öyle mi algılanıyor? Bu konuda da sıkıntı var. Farklı farklı raporlar geliyor. Tabii yüzde 40'ın, altı olunca da para alamayınca düşünün hani -bir de Güneydoğu'nun mağduriyetini bir düşünsenize- kıyamet kopuyor işte o zaman.

BAŞKAN – Çok haklısınız. Biz de bütün bu sorunları zaten tek tek maddeleyip, alt alta koyup ve her bir sorunun çözümü için ne yapılabilir, bunu düşündüğümüz zaman, aslında sizin önerileriniz karşımıza çıktı. Şu anda o yüzden tamamen sistemi değiştiriyoruz. Yani bu mevcut raporlama, yüzdelikli tanılama, tıbbi tanılama, bunların hepsi tamamen artık unuttığımız şeyler olacak.

Gidiş olarak şöyle bir akış olacak: Evet, hastaneden bir rapor alacağız. Bu bizim tıbbi tanımımız olacak, işte beyin felci, konuşma bozukluğu şeklinde. Ama bu sadece medikal, tıbbi tanımımız olacak bizim. Yani "Evet, bu kişi, doktorların da incelemeleri

sonucunda, yaptıkları tetkikler sonucunda şu hastalığa sahiptir.” diye elimize aldığımız bir rapor olacak. Onun arkasından, aynen sizin ifade ettiğiniz gibi, bizim ekiplerimiz tarafından hazırlanan, şu anda İngiltere’de bir model uygulaması yapılmış...

.... – İsveç’te de böyle bir uygulama var.

BAŞKAN – İsveç’te de var, evet.

Fonksiyona da yani kişinin ne kadar fonksiyon kaybı var, bunu ortaya çıkaran bir ölçümleme testi hazırladık ve bunun pilot çalışması şu anda sahada yürüyor. Bunun geri dönüşleri çok olumlu geliyor şu anda aldığımız şeyler. Yani kişiyi biz, şu anda yürüme gücünün mü var, konuşma gücünün mü var, tamamen kişi hiçbir şey mi yapamıyor, yemek yeme vesaire fonksiyon kayıpları açısından, bütün bunları değerlendiren bir ölçek oluşturduk. Bu ölçeği de sosyal çalışmacılar dolduruyorlar, doktorlar değil. Çünkü, Sağlık Bakanlığıyla da yaptığımız görüşmede şu ortaya çıktı: Şu andaki mevcut heyet raporu veren doktorlar bu konuyla ilgili hayatlarında bir kez bile eğitim almış değiller. Belki de o yüzden birinde yüzde 35, birinde yüzde 45 çıkıyor. Yani, böyle bir eğitim hiçbir zaman verilmemiş.

..... – Yalnız, standart varlıklar için bu geçerli de her insan özel yaratılmıştır, yani böyle normatif kurallara bağlı olmaz. Çok doğru bilgi olmasını filan tebrik ediyorum, doğru bir çalışma bu. Biraz da şeyi katmak lazım...Biraz daha şey yapıyoruz. Ben daha önce bir vesileyle İsveç’te bulundum, sosyal devlet algısının bizimle doğduğu bir devlet gerçekten. Ahaliyi de yerleşik yerlerde sürece katıyor. Örneğin bir belde bir hizmet yapacaksanız, oradaki insanların sorumluluklarını da işin içine katıyorsunuz. Yani, böyle, onlardan ayrı bu devlet hizmetinde değil, milleti de, oradaki bu işe ilgi duyanları da psikolojik olarak olabilir... İşte Sevgi Evleri Projesi bunlardan bir tanesi. Oradan ilham alınmıştır yani... Yani ahaliyi de işin içine katmak lazım.

BAŞKAN – Evet, toplum temelli dedikimiz...

..... – Başkanım, ben de bir ilavede bulunmak istiyorum. Aslında, Oya Hanım’ın belirttiği ve sonra İhsan Bey’in belirttiği bu konular hakikaten sizi, ayrıca toplumu çok büyük bir haksızlıktan kurtarmış olacak, sıkıntıdan kurtarmış olacak. Bizim de saha çalışmalarımız sırasında karşılaştığımız en büyük problemler bunlar ve ne cevap vereceğimize şaşırıyoruz. “Ben neden az maaş alıyorum, hâlbuki işimi göremiyorum. Ötekinin şu şekilde benden daha az fonksiyon kaybı var ama benden çok maaş alıyor...” Bu adaletsizliği ortadan kaldırma açısından gerçekten bu önemli bir konu.

Sosyal devlet olarak İhsan Bey’in bahsettiği bu konuya ben de ilave olarak şunu söylemek istiyorum: Özellikle kurmuş olacağınız veya kuracağınız yaşlı bakım evleri, sevgi evleri veya rehabilite edilecek birtakım evler kurulabilir, üniteler kurulabilir. Bunların, o kişinin içinden çıktığı bölge içinde kurulmasında fayda var. Yani komşusunun, ahlâbının, akrabasının oturduğu bölgede bir bakım evinin kurulmuş olması, onun mahallî o çevreden kopmamasını, daha fazla ilgi görmesini, ayrıca birtakım sosyal ve psikolojik problemlerin orada kendiliğinden çözümlenmesini sağlıyor.

Ankara’dan misal veriyorum; Mamak’ta oturan bir özürü eğer sizin Çankaya’da, Ümitköy’de açtığınız bir rehabilite merkezine götürülmüş ise, bir yaşlı bakımevine oturtulmuş ise çevresinden hiçbir kimse gelip onu orada ziyaret etme gibi bir alışkanlığını yapamıyor, içi istiyor ama her an gitmesi mümkün değil. Ama o mahallede, o bölgeden yetişmiş, yaşlanmış bir yaşlının, o mahallede kurulacak olan bir bakımevinde tedavisinin veya bakımının devam etmesi size de kolaylık sağlayacaktır, topluma daha büyük bir rahatlık sağlayacaktır. Ayrıca, hizmet verilen kişi de eşini, dostunu, evladını, herkesi bir arada görebilme imkânına sahip olur diyorum.

Teşekkür ederim.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Ben de gördüğüm bir olayı anlatmak istiyorum, hani bizlerde de böyle çalışmalar yapılabilir mi? Bundan yaklaşık yirmi beş yıl önce falan bir yurt dışı seyahatim sırasında İsviçre’de bir olaya tanık olmuştum. Down sendromlu çocuklar bir okulda eğitim görüyorlar. Belediye otobüsü, durduğu her durakta Down sendromlu çocuğu aldı. Veliler yok. Tabii ücret falan da yok. Onların bulunduğu okulda hepsiyle tek tek ilgilenerek o çocukları belediye otobüsünden indirtti ve okullarına gönderdi. Hani, demek ki bu otobüs şoförü daha önceden eğitilmiş, hangi duraktan hangi öğrenciyi alacağını biliyor ve isim isim biliyor. Okullarının önünde de bir para falan olayı da yok. Demek ki bu tip eğitimler veriliyor ki... Tabii biz o zaman, hani gençlik veya bir turistik seyahat, bu işlerin nasıl olacağına akıl sır erdiremiyoruz ama dikkatimizi çekti gene o zaman da. Bu tip eğitimler veya bu tip çalışmalar bizim ülkemizde var mı? Ben pek zannetmiyorum ama bundan sonra bu olmayacak demek değildir ki böyle bir genel müdürlüğümüz varsa birçok iş de yapıldı, hani engelliler konusunda Hükümetimiz artık çığır açtı yani, Türkiye’de olmamış bir şey oldu. Bu tip çalışmalar yapılabilir mi?

Bir de bir güzel anımı anlatmak istiyorum. Seçim çalışmalarım sırasında karşılaştığım bir beyefendi şöyle dedi: “Engelli oğlum yüzünden evime ekmek götürüyorum. Çünkü engelli maaşı...”

.... – Onun sayesinde.

.... – Evet. “Onun sayesinde evime ekmek giriyor.” dedi. Şimdi o çocuğun gözüne de bakılıyor ki o çocuk uzun süre yaşasın. Yani kıymete bindiler. Bu çok iyi oldu. Onlara artık değer veriliyor. Bunun da ayrı bir güzelliği var. Tamam, maddi olarak mı değer veriyoruz? Önemlidir yani maddiyat da. Hani, aç insan önce inançlarını yiyor. Evdeki huzur en azından daha bir fazla olur diye insan düşünüyor.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

.... – Ben de müsaadenizle, tamamen Oya Hanım’ın anlattığının tersi bir olayı anlatacağım. Ben de saha çalışmalarında karşılaştım. Anne-baba geçinememiş, ikisinin ortak engelli çocuğu var. Engeli de oldukça fazla. Baba çalışmamak için çocuğun velayetini üzerine alıyor, anne verilmemesi için son derece fazla mücadele vermiş olmasına rağmen baba velayeti alıyor. Çocuğu bir yuvaya yerleştiriyor ve çocuğun parasını alarak geçiniyor, çocuğa da bakmıyor. Bunları da devletimizin, bakanlığımızın mutlaka takip etmesi gerekir bu şekilde ve bana bunu anlatan anne, ağlayarak “Bana yardım et.” diye geldi. “Velayeti üzerime almak için çalışıyorum, çocuğumu kurtarmak için çalışıyorum.” diye.

...- Bizim engellilerimiz kayıtlı mı Aylin Hanım? Yani mesela isim isim, “Bu şehirde bu kişi görme engelli.” Öyle bir kayıt sistemimiz var mı?

...- Şöyle, bizim hem evde bakım aylığı hem de özürlü maaşı uygulamaları nedeniyle elimizde 2 milyon 600 bin civarında bir kayıt var; adres adres, isim isim, bütün bilgilerinin olduğu bir kayıt var.

...- Bunu niye sordum. Az önce anlatırken konu şeye geldi: Mesela, hani, valilik bir araç kullanma için veya trafik rapor istiyor özürlü aracı için. Acaba, bu sizin bankanıza gelip bu bilgiyi alamaz mı, alamıyor mu? Size sorsa onu kapı kapı gezdireceğini... Hani, “Git, bana rapor getir.” O yüzde 40 istiyor, öbürü yüzde 60 istiyor. Hani, öyle bir bankadan şey alsa daha iyi, hızlı iş yürümez mi?

...- Tabii, sizin açtığınız bütün bu konular, bizim şu anda çözmeye çalıştığımız konular. Aslında aklın da bir olduğunu gösteriyor.

Şimdi, şu anda bu 2 milyon 600 bin, tabii ki bütün engellilerimizin kayıtları değil ama biz bu kayıtlara nasıl ulaşıyoruz? Heyet raporu alır almaz Sağlık Bakanlığından, şu anda bizim sistemimize düşebiliyor bu kayıt yani kişi rapor aldığı anda bizim sistemimize düşebiliyor ama bu çok daha yeni bir olay yani bunu yeni başardık. Bundan önce rapor almış kişilerin kayıtları bu şekilde düşmedi, dolayısıyla bizde yok.

Bir diğer konu da...

...- Bir dakika, bu hangi yılları kapsıyor? O zaman, daha önce rapor alanlar yoksa...

...- Son bir yıldır.

...- Bu son bir yılda mı 2.600 kişi kayıtlı?

...- Hayır, daha önceden özürlü maaşı veya evde bakım aylığı nedeniyle de kayıtlar yapıldı.

...- Sisteme bir şekilde girmiş olanlar...

...- Ama şu anda otomatik kayıt oluyor yani raporu olan herkesin kaydı düşüyor fakat burada ciddi bir sorunuz... Hastanede, Sağlık Bakanlığında yani raporu aldığı zaman o kaydı girme konusunda bir sıkıntı vardı yani onu bir veri giriş elemanının girmesi gerekiyor ama hastane girmemiş bunu. Dolayısıyla, bir yığın rapor orada yığılı bekliyor sisteme girilmemiş vaziyette. Bu, tabii bizim kayıtlarımızı ciddi derecede azaltıyor, azaltan bir sebep. Hem bunu bir şekilde teşvik ederek yani kayıt girildiği oranda Sağlık Bakanlığının da bundan bir şekilde faydalanacağı bir şekilde Sağlık Bakanlığımız getirmek üzere talimatını verdi yani bunun da performansa girmesi gibi âdeta... Yani heyet raporu alınması değil sadece, onun kaydının da yapılması noktasında bir mecburiyet getiriliyor. Ama daha da önemlisi şu var: Esas bizim mağdur, muhtaç, ihtiyaç sahibi dediğimiz insanlar gidip o heyet raporunu bile alamıyor, evinden bile çıkamıyor, hiçbir hizmet getireni bile olamayabiliyor. Bizim esas oralara ulaşmamız ve onların kaydını almamız, kaydından öte hizmetini sunmamız gerekiyor.

işte, burada “Biz ne yapabiliriz?” diye düşündüğümüz zaman bizim için engellilik tabii ki mutlaka, bir şekilde, sağlıkla ilgili bir problem olacak ki engelli olsun. Yani bir organ kaybı, illa da kolunun vesaire olmaması değil ama kronik hastalığından dolayı da engelli olabilir kişi ama neticede bu da bir tıbbi şey gerektiriyor. O yüzden, “Hastalık tanılarıyla biz bunu eşleştirip veri bankamıza bu şekilde alabilir miyiz?” diye bir çalışmayı da şimdi yürütüyoruz. Çünkü şu andaki bu yüzdelikli, işte, ICD-10 kodlaması var -tanılama

sistemi- Sağlık Bakanlığında yürütülen bu sistem heyet raporunda birbiriyle örtüşmüyor, bunları örtüştürecektir ve otomatik olarak "Gittim, bana tanı kondu, benim öğrenme güçlüğümleri tespit edildi." Bu öğrenme güçlüğümleri bana otomatik engellilik olarak geri döndürecek bir veri hâline getirmeye çalışıyoruz. Böyle olunca, işte, o hiç tespit edemediğimiz, gidip heyet raporu da alamayan, alamayabilecek durumda olan kişilerin de bilgilerini almış olacağız çünkü bu kişiler bir şekilde sağlık hizmetine giriyorlar, başvuruyorlar, buradan yararlanıyorlar. O kayıt oraya girdiği anda bize de gelebilirsin. Şu anda bir çalışmamız da bu yönde.

Veriyle ilgili bu anlamda biraz sıkıntımız var, 2 milyon 600 bin değil bizim ülkemizdeki engelli sayısı hiç şüphesiz.

...- 1,5 milyon civarı deniyor ama bilmiyoruz tabii.

...- Şimdi, bu da tabii çok net rakamlar değil çünkü o zamanlarda TÜİK bu çalışmayı yaparken "Evinizde engelli var mı, gözlük takıyor musunuz..." İşte, gözlük takan kişi engelli olmuş gibi yani oradaki o rakamlar da biraz normalin üstünde diye bizim yorumumuz çünkü kronik hastalıkları da içeren bir soru zinciri vardı orada ve bütün bunları topladığınız zaman orada çıkan toplam rakam yani belki de engellilik şeyine girmeyen birçok kişiyi de içeriyor. O yüzden, şu anda biz onu da çok telaffuz etmiyoruz.

"Nüfusun yüzde 10'u" diye Dünya Sağlık Örgütü'nün verdiği bir oran var, hani, Türkiye'de de nüfusun yüzde 10'u dersek bu rakama karşılık geliyor diye bir şey çıkarabiliyoruz ama onun dışında tespit edilmiş gerçek bir rakam yok şu anda elimizde, böyle bir veri yok. Fakat Sağlık Bakanlığıyla olan bu otomasyon sistemini tam doğru bir şekilde devreye sokabildiğimiz anda, verimiz de otomatik olarak, resmî veri olarak, tanısı konmuş veri olarak gelmiş olacak bize. Önemli bir konuydu bu veri konusu da ama bunu da veriyle ilgili uluslararası düzeyde bu yıl yaptığımız toplantılarda birçok ülkeden de dinledik. Bunu çözebilmiş bir ülke, dört dörtlük çözebilmiş bir ülke de yok doğrusu şu anda. Herkes kendi ülke koşullarına göre bir yöntem bulmaya çalışıyor.

Ben izninizle devam edeyim.

...- Tabii, tabii.

-Şimdi, raporlamayla ilgili, evde bakım aylığıyla ilgili konudan bahsettik. Bir de özürü maaşı var. Özürü maaşında da, kişinin evde bakım aylığında da gelire bakılıyor. Gelir durumu asgari ücretin üçte ikisinden azsa ailede kişi başı düşen gelir...

...- Özürü maaşı mı?

...- Evde bakım aylığı yani evde bakım aylığında bir ağır özürü lülük durumu var, bir de eve giren kişi başı gelir durumu var, bu iki şey dikkate alınıyor. Kişi başı düşen gelir... Yani evde diyelim ki 4 kişisiniz, toplam 2 bin lira da maaş giriyor eve, 4'e böldüğünüz zaman kişi başı 500 lira düşüyor. "Bu 500 lira asgari ücretin üçte ikisinden az mı, çok mu?" buna bakıyoruz işte. Eğer azsa o zaman evde bakım aylığı almaya hak kazanmış oluyor.

...- Aylin Hanım, çok soruluyor, örneğin 2 bin lira, örnek de güzel. Asgari ücretin üçte ikisinden azsa...

...- Şu andaki rakam 448 lira.

...- Az ise evde bakım ücreti alıyor.

...- Hulusi Bey, özürü maaşının kriterini de siz açıklayın.

...- Şu anda 448 lira mı?

...- 448 lira, evet efendim, kişi başına gelir.

...- Yani 2 bin lira maaş giriyorsa ve 4 kişilik bir aileyse kişi başı 500 olduğu için, bu eve evde bakım aylığı verilemeyecek anlamına geliyor.

...- Yani şöyle söyleyeyim efendim...

...- Yani 500 lira alan alamaz ama 448 lira alan alır.-

...- Yok yani tam öyle değil efendim. Eve giren toplam gelir evdeki fert sayısına bölünüyor.

...- Anladım. Şimdi, 2 bin lira aldığını varsaydık, 4'e böldük. 500 lira işte, üçte ikisinden fazla çünkü.

...- O zaman alamıyor, evet.

...- Özürü maaşı...

...- 1.700 yani 4 kişilik bir aile dersek 1.792 liranın altında bir gelir olması gerekiyor 4 kişilik bir aileyse.

...- Anladım.

...- Peki, bu rakam doğru bir rakam mıdır bugünün ekonomisinde?

...- Şimdi, efendim, Sayın Genel Müdürlüğümüz bahsetti, bunu biz değiştiriyoruz, bu sistemi. Şimdi, evde bakımla 2022 entegre edilecek çünkü önceden 2022, Çalışma Bakanlığı SGK'nın bünyesinde yürütülen bir hizmetti. Bakanlık kurulduktan sonra bu primsiz ödemeler de bize bağlandı. Şu anda Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü çatısı altında. Dolayısıyla, garip bir durum oluştu yani

aynı bakanlığın bir genel müdürlüğü 2022 ödemesi yapıyor aynı özürölüye, bizim genel müdürlüğümüz evde bakım ödemesi yapıyor. Şu anda biz bu iki farklı hizmeti birleştirmek için bir çalışma yürütüyoruz.

...- Peki, hülle boşanmalara bu da sebep olmuyor mu?

...- Olabiliyor.

...- Mesela, şöyle bir şey yapsak, Genel Müdürümüz sunumunu bitirdikten sonra soruları alsak.

...- Ama böyle de, o zaman da unutuyoruz. Bu defa da öbür türlü...

...- İnteraktif bir sistem gelişti işin doğrusu. Tabii, ne kadar sunum var, onu tam kestiremediğimiz için...

... - Sayın Başkanım, yaklaşık bir yarım saatlik daha var, ondan sonra...

... - Tamam, sunumumuzu bitirelim. Arkadaşlar da sorularını bu arada not alırlarsa bölmeden götürelim sürecimizi.

... - Özürölü maaşında da benzer bir uygulama var. Gene gelir durumuna bakılıyor, buradaki kriterleri ben de çok şey yapmadığım için burada Hulusi Bey'den destek alacağım.

... - 120 lira efendim.

... - Yani kişi başı gelir değil, o kişiye ödenen para. Kişinin 120 liranın altında bir gelirinin olması gerekiyor 2022'de. Fakat o değişecek efendim.

... - Yani orada şöyle: Ailesinin özürölü kişiye ayda 120 lira harçlık veremeyecek seviyede fakir olması gerekiyor.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Ama o kıstası neye göre belirliyorsunuz?

... - Gelir durumu tamamen, burada baktığımız şey gelir durumu.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Tamam da aile zengindir ama “120 lirayı bile vermiyorum.” diyebilir yani onu neye göre belirliyorsunuz?

... - Ben bu konuda şöyle bir açıklama getireyim: Özürölü aylığı aslında 2022 sayılı Yasa kapsamında verilen, muhtaçlara verilen bir aylık yani oradan sadece özürölüler yararlanmıyor, genel bir aylık bu. 65 yaş üstü ve özürölülere verilen bir aylık. Burada tabii ki kriterler şu şekilde: Birincisi, kişinin muhtaçlığını belgelemesi gerekiyor. İşinin olmaması yani herhangi bir sosyal güvenlik kaydının olmaması gerekiyor bu kişinin. Öncelikle bir gelirinin olmaması gerekiyor. Buradaki 120 lira da tabii herhangi bir yani bahsedildiği gibi... Zaten sınır bir rakamdır bu, kişinin hayatta kalabilmesi için neredeyse. Bu rakamın altındaysa kişinin aylık geliri -bu işle ilgili değil de, sosyal güvenlik kapsamında değil de diğer türlü herhangi bir gelir olabilir, destek olabilir bu kişiye- kişiye özürölü aylığı... Aslında 2022 sayılı Yasa kapsamında bir aylık bağlanıyor. Bu, bakım aylığından daha farklı; çalışmama kriteri var ve gelir kriteri de 120 gibi bir rakam. Sosyal güvenlik kapsamında olmayacak bu kişi, ağır özürölü olması gerekmiyor, yüzde 40'ın üzerinde özür oranı olan, başvuran herkes bu haktan yararlanabiliyor. Tabii, şöyle bir durum var: Kişi, diyelim, 18 yaşının altındaysa, anne-baba çalışıyorsa, anne-baba sosyal güvenlik kapsamındaysa yani bakımını üstlenen birileri varsa bağlanmıyor.

... - Şimdi, bakın, sistemin yanlışlığının siz de herhâlde farkındasınız ki kanun değişikliğini getiriyorsunuz ve üzerinde çalışıyorsunuz. Biz yine sahada öyle ters durumlarla karşılaştık ki aile, üzerindeki arabasını, evini başkasının üzerine yaparak, gelirini herhangi bir mal varlığının olmadığını ifade ederek belge alıyor, sonra da maaş alıyor. Ama öbür tarafta hakikaten ailede çalışmayacak bir gerçek gelir azlığı var ama oturdukları, barınacakları bir tane gecekonduları var tapulu, bu yüzden verilmiyor. Bu haksızlıkları giderici bir noktaya oturtmak lazım.

... - Evinin olması o maaşın bağlanmasına bir engel oluşturmuyor, 2'nci bir evi varsa...

... - Ya da o evden bir gelir elde ediyorsa o zaman gelir sayılıyor.

... - ...o evden bir geliri varsa o zaman engel. 1'inci söylediğiniz tamamen dolandırıcılıktır.

... - Evet, yapıyorlar, gerçek.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Şimdi, şunu anlamak istiyorum: Şimdi, bu özürölü maaş bağlandığı zaman...

... - “İnteraktif oldu.” dedim ya...

... - Ama şimdi konu konuyu açıyor, çok önemli yani.

... - Fırsat bulmuşken de Genel Müdürümüze bilgi aktaralım.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – En önemli konu bu çünkü hep bununla karşılaşıyoruz.

... - Gerçi konuşuyoruz ama, Sayın Vekilim, bunların hepsi bir tarafa gidecek yani çok az kaldı bizim çalışmamızın tamamlanmasına.

... - İnşallah.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – İnşallah ama daha evvel, biz de size bu yaptığımız çalışmayı “İşte, böyleydi; böyle oldu.” diye anlatırız. Bunun bu avantajı var. Hani biz biraz da siyasi bakıyoruz, bir yerel kanala çıktığımız zaman “İşte, önceden böyleydi; bakın, biz bu sıkıntıyı yaşıyorduk ama Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığımız bu getirdiği kanunla durumu böyle yaptı.” deme hakkına sahip oluruz.

Şunu soracağım: Şimdi, şu anda diyelim ki özürlü maaşı, adam 25 yaşında ve erkek... Normalde bizim kanunlarımızda o yaştan sonra, üniversite okumuyorsa sosyal güvenliği olmaz falan filan. Diyelim ki babasının da 20 tane evi var ama bu kişinin evi yoksa veya bu kişiye şu an bir gelir yoksa “Bu adam bağımsızdır, tek başına bir şeyi yok...” Biz bunu maaş bağlıyor muyuz, bağlamıyor muyuz?

... - Geliri yoksa...

... - Bakmakla yükümlü olduğu, babası...

... - Hayır, bakın, şimdi, 25 yaşında, çalışmıyor zaten, yüzde 50 de özürlü...

... - Bağlanabiliyor efendim.

... - 25 yaşında bakmakla yükümlülüğe giriyor mu?

... - Özürlü olduğu için...

... - Hayır, bakmakla yükümlülük şeyi zaten 18 yaş altında da kapsam içine girdi şimdi. Dolayısıyla, öyle bir şeyimiz yok yani 25 yaşında olmasının getirdiği bir sıkıntı olmuyor.

... - Yaşla ilgili bir sınır yok efendim.

... - Burada önemli olan gelir durumu yani gelir durumu değerlendiriliyor, belli bir şeyin altındaysa... Heyet raporu zaten yüzde 40' ın altındaysa engelli raporu alamıyor. Yüzde 40 ve üzeri, bir de gelir durumu; bu 2 şeye bakılarak özürlü maaşı veriliyor.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Yani annesi ve babasının gelir durumuna mı bakılıyor?

... - Hayır, kişinin kendi gelir durumuna bakılıyor.

... - Evde bakımı mı kastediyorsunuz, yoksa...

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Hayır, evde bakımı kastetmiyorum, evde bakımı anladım.

... - 2022' de yok.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Evde bakım, asgari ücretin üçte 2' si kadar.

... - 2022 rahat alabiliyor, evet.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Ben şimdi özür maaşına bakıyorum.

... - Bu aynı zamanda bir işsizlik parası gibi yani kişinin kendini geçindirecek herhangi bir sabit geliri yok. Dolayısıyla ona işi olana kadar bir destek gibi de düşünülebilir bu özürlü maaşı. Ama şu anda özürlü maaşı ve evde bakım aylığı, her ikisi birleştirilerek bir çalışma yapıyoruz. Bu çalışmada da hane halkının toplam geliri...

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Ben yine tatmin olmadım. Şimdi, 30 yaşında bir insan bir evde yaşıyor, annesi ve babası var başında ve babanın çok güzel bir geliri var, baba 10.000 lira veya 20.000 lira maaş alan bir CEO. Bu genç de işte 25 yaşında bir erkek çocuğu ve çalışmıyor. Buna özürlü maaşı bağlanıyor mu, bağlanmıyor mu?

... - Ona bağlanmıyor efendim.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Hah, ben bunu öğrenmek istiyordum.

... - Ailesi bakmakla yükümlü çünkü.

... - Çünkü 2022 sayılı Kanun' un adı zaten...

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Ben şimdi kanunları ezberleyemiyorum, sadece...

... - Şimdi, efendim, kanunun adından da o kadar belli ki. Diyor ki: “65 yaşını doldurmuş muhtaç, güçsüz ve kimsesiz Türk vatandaşlarına aylık bağlanması. Aslında bu 2022 sayılı Kanun' un...

... - “65 yaşını doldurmuş” diyorsunuz ama.

... - Ama özürlüler de bu kanundan...

... - Özürlüler de aynı kanundan yararlanıyor efendim.

... - Tabii, bu şu anlamda: Arkadaşımızın açıkladığı gibi, sosyal güvencesi olmayan, bakacak kimsesi de olmayan aslında. Hani evde onu bir şekilde idame ettirebilecek bir geliri varsa ve bu kanıtlanabiliyorsa bir şekilde...

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Bu gelir ne kadar? Özürlü maaşının geliri için evde ne kadar gelir lazım? Hani evde bakım ücreti için asgari ücretin üçte 2'siydi. Peki, özürlü için ne kadar, sınır ne?

... - Burada biraz kademeli bir şey var ve bir 7-8 satırdan oluşan, şu şarttaysa bu şekilde falan diye bir biraz ona bakmamız gerekiyor.

... - Öbür oranına göre değişiyor efendim.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Öbür oranına göre mi, gelir oranına göre mi?

... - Bunu tamamen değiştiriyoruz efendim. Bakanlığımız şimdi Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğümüzle ortaklaşa bir çalışma yürütüyor. Gelir testine tabi tutulacak bütün bizden yardım almak için başvuran kişiler. O testteki orana göre ücret alacaklar yani bütün gelirleri, sadece maaş geliri değil, arazi geliri, gayrimenkul geliri, eğer kirada bir evi varsa ya da her türlü geliri, hatta harcamalarından da yaklaşık geliri tespit edilecek, ona göre bir gelir testine tabi tutulacak. Bu testin sonucunda bu kişinin geliri belirlenecek. Bu gelir üzerinden kendisine bir ödeme yapılacak. Sayın Genel Müdürümüzün bahsettiği kademeli geçiş bu şekilde yani geliri fazlaysa az bir ödeme yapılacak kişiye, geliri az ise fazla bir ödeme yapılacak. Tabii, yine öbür derecesi de bunda etkili olacak.

... - Aslında burada da gördüğümüz gibi, biz hep yardım boyutuyla baktık şimdiye kadar ve dolayısıyla engelli kişiyi de hep yardıma ihtiyacı olan kişi olarak görmüş olduk. Şimdi, temel değişikliğimiz aslında -Engelli Hakları Sözleşmesi'nde de zaten gelen temel değişiklik bu- yardımdan çıkarıp kişiyi kendi ayakları üstünde durabilir hâle getirmekle ilgili hizmeti sunmak ve bu hizmeti sunarken de ayrı değil, herkesin yararlandığı hizmetten aynı şekilde yararlanabilmesini sağlamak yani temel bakışımız bu anlamda böyle bir değişikliğe uğruyor. O yüzden de yardım boyutunu kişinin bireysel durumunu değerlendirip sistemin hangi olanaklarından yararlanamıyorsa o kısımlarda takviye etmek şeklinde yeniden yapılandırıyoruz. Bu yardım boyutu -biraz uzun işledik ama- bu şekilde.

Bir diğer önemli konu: Gene bakacak kimsesi olmayıp bir şekilde bakım ihtiyacı olan kişilere yönelik sunulan hizmetler, yani bakım hizmetleri. Bakım hizmetlerinde de şimdiye kadar kurumsal bakım anlayışı hep hakim oldu. Yani engelli kişiyi alırsınız, toplu kurumlar oluyor bakım merkezleri, burada işte 100 kişilik, 300 kişilik Ankara'da Saray Bakım Merkezinde olduğu gibi bazen 800 kişilik bakım merkezleri... Burada da genelde öğrenme güçlüğü bulunan, akıl hastalığı bulunan, bedensel engeli bulunan, görme engeli bulunan kişi hep beraber, bir arada...

Tabii, böyle olduğu zaman hem hizmeti sunanlar hem de hizmet alanlar açısından sıkıntılar yaşanıyor. Bir kere paket hizmet sunuyorsunuz ve o paket hizmet kişinin özelliğine karşılık gelmiyor, sunduğunuz şey zaten sadece yeme içme ve yatma faaliyetiyle ibaret oluyor. Halbuki bizim gibi bir insandan bahsediyoruz, bu insanın kimisinin kültürel bazı yetenekleri var, kimisinin sportif yetenekleri var, kimisinin bazı hobileri var, düşkünlükleri var, hassasiyetleri var. O yüzden hem kişinin mahremiyetini hem de bu özelliklerini göz önünde bulunduracak bir başka bakım modeline geçiş üzerinde çalışıyoruz. Bu da kişinin daha ziyade yerinde desteklenmesi. O yüzden bu seneki yatırımlarımızı da huzurevleri, bakım evleri, bakım merkezleri yatırımlarından çıkarıp daha ziyade yerinde destekleme yatırımları modellerine geçiş şeklinde planladık.

Burada evde bakım aylığı çok büyük bir iş gördü tabii, onu itiraf etmek gerekiyor. Nasıl bir iş gördü? Bu aylık sayesinde engelli çocuklar, bir kere ailelerinin yanında kalmış oldu. Çünkü bakan kişiye para verildiği için, anneler, babalar... Çoğu anne baba zaten sahipleniyor çocuğunu ama bazen anne babası olmayan çocuklar açıkta kalıyordu ve onlar kurumlara geliyordu. Bu evde bakım aylığı sayesinde bakan kişiye para gittiği için, engelli kişiler ev ortamında yani aile ortamında bakım almış oldular. Şu anda hiçbir kurumumuzda engelli olup da bakım için sıra bekleyen yok. Bu, evde bakım aylığı sayesinde olmuş bir şey ama yaşlılar için aynı şey söz konusu değil. Yaşlılarımızda da aslında evde bakım aylığı veriliyor yani yaşlı bir kişiye bakıyorsanız bu kişiyi de evde bakım aylığı bağlanabiliyor. Burada da gene çok olumlu şeyler görüyoruz. Mesela, önceden, gelinler, kızlar yaşlısına çok sahip çıkmıyordu. İşte "Ben bakamam, sen bak." şeklinde, şimdi "Bu ay da ben bakayım." şeklinde sıraya girmeler başladı bu aylık sayesinde.

Dolayısıyla önemli bir iş gördü ama bundan daha öte bazı hizmetleri yürütmemiz gerekiyor, nedir mesela? Çalışan kadın aynı zamanda bir çocuğuna bakabilmek istiyor, birlikte olabilmek istiyor veya yaşlısıyla birlikte olabilmek istiyor. Bu durumda buraya bir takviye gerekiyor, bu da gündüz destek merkezleri şeklinde olacak. İşte biz o yüzden yatırımlarımızı daha ziyade gündüz destek merkezlerine... Yaşlılar için yaşlı hizmet merkezi diyoruz buna, engelliler için de gündüz merkezi diyoruz. Bazen kurumların içinde yer alıyor bunlar bazen de herhangi bir şehrin merkezi bir mekânında yer alan, kişilerin rahatça faydalanabileceği gündüz mesai saatleri içinde hizmet veren yerler. Burada, geldiği zaman sabah eğer ben işe gidiyorsam çocuğumu buraya bırakabilirim veya yaşlımı buraya bırakabilirim, burada eğitim faaliyetleri, çeşitli spor aktiviteleri, kültürel, sanatsal birtakım çalışmalar, vücut bakımı vesaire gibi şeyleri alıp akşamda tekrar alıp eve getirebileceğimiz bir sistem, buna ağırlık veriyoruz.

Bir diğer ağırlık verdiğimiz konu da bakım merkezleri, büyük kurumlar açmak yerine ev ortamına en yakın, aile ortamına en yakın olabileceğini düşündüğümüz evler açmak şeklinde oluyor. “Sevgi evi” diye tabir ettiğimiz... Aslında, sevgi evi, çocuklar için, engelli olmayan çocuklar için oluşturulmuş 12 kişilik evler. Bizim, engelli boyutunda buna baktığımız zaman biz buna “Engelsiz yaşam merkezleri” diyoruz. 12 kişilik, 16 kişilik evler şeklinde oluyor. Fakat bu da bizim idealimiz değil, bizim idealimiz, daha herhangi bir ev, herhangi bir apartman dairesi ama engelli kişiye uygun. Yani 4 kişinin bir araya geldiği, herkesin müstakil kendi odasının olduğu, o odanın içini kendi ihtiyaçlarına göre özel eşyalarıyla donattığı, yemeği birlikte pişirdikleri, hangi yemeğin pişeceğine birlikte karar verdikleri, hatta evin eşyasına birlikte karar verdikleri, kimlerle birlikte kalacaklarına kendilerinin karar verdiği, tamamen, insan hakkına saygı duyan bir model olarak “Umut evi” dediğimiz ev modelini önemsiyoruz ve bu yıl yatırımlarımızı da umut evinden yana doğrusu artırdık. Bu yılın başında, 2012’nin başında 7 tane umut evimiz vardı, yıl sonu itibarıyla 14 oldu bu umut evimiz ama bunun sayısının çok çok daha fazla olacağını hep birlikte göreceğiz çünkü bu evlerde...

... Şu an 14 tane umut eviniz var mı?

... Evet.

Ankara’da da yaşlılar için ilk defa açtığımız bir yaşam evimiz var.

... Not aldık.

... Bu umut evlerinde güzel olan bir başka şey, bakım merkezlerinde, o kalabalık olan kurumlarda işte akıl hastalığı bulunan, zihinsel engeli bulunan veya sağlıklı olup da hani hafif bir vücut da bir engeli olan, bedensel engeli bulunan kişiyle aynı çatı altındaydı ve “Ben onunla birlikte anlaşıyorum, onun yediği yemekten yemek istemiyorum.” Şeklinde, bir arada yaşamının getirdiği güçlükler oluyordu. Ev modelinde kişiler birlikte kalacağı kişilere kendileri karar veriyor, bugün ne yemek pişireceğine kendileri karar veriyor. Dolayısıyla tamamen kendi hayatlarını, beklentilerini gerçekleştirebilecekleri bir şeye kavuşmuş oluyorlar.

Biz, şimdi, yönetmelik düzenlememizde biliyorsunuz özel bakım merkezleri de var. Bu özel bakım merkezlerinden biz hizmet satın alıyoruz biz nevi. Çünkü burada kişinin ödeme gücü varsa o ödeme gücü bulunan kişiye devlet adına para veriyoruz, 2 asgari ücret bakım parası veriyoruz ama özel bakım merkezlerini ziyaret ettiyseniz bir çoğumuz görmüşüzdür ki burada insanlar çok dar mekânlarda, kötü koşullarda da bakım altında olabiliyor.

Resmî kurumlarımızdaki denetimlerimiz daha pozitif geliyor bize ama özel bakım merkezlerindeki denetim sonuçları daha negatif geliyor. O yüzden özel bakımları da biz ev modeline geçiş konusunda teşvik etmek istiyoruz yani umut evine geçiş olsun ve hatta eve geçen kişiyi işe de yerleştirebilelim istiyoruz. Çünkü şu anda bizim bakım merkezlerimizdeki engellilerimizin hepsinin iş yapabilir durumda olduğunu görüyoruz çok rahat. Ya işte küçük böyle ahşap işleri yapabiliyorlar. Mesela, Antep’te benim ziyaret ettiğim bir merkezde çok müthiş bakır işlemesi yapıyorlar. Ankara’da, burada bizim kendi Saray Bakım Merkezi’ndeki çocuklarımız Down Cafe’de çalışıyorlar, hizmet sunuyorlar, garsonluk hizmeti veriyorlar, temizlik hizmeti veriyorlar yani çok rahat çalışabiliyorlar. O yüzden, eve aldığımız bu kişileri aynı zamanda “korumalı iş yeri” dediğimiz, ilk defa bu yıl örneğini açacağımız korumalı iş yerine veya yapabiliyorsak, daha da güzel piyasadaki iş ortamlarına... Mesela, özel, -işte isim vermek çok doğru değil ama- McDonalds diyor ki: “Bana eleman lazım.” McDonalds’a yerleştiriyoruz eğitim verip orada garsonluk yapıyor veya bir başka yerde. Aslında arzu ettiğimiz normal piyasa koşullarında çalışabilmelerini sağlamak ama zihinsel engelliler ve akıl hastalığı bulunanlar için ve otizm tanılılar için bunun çok kolay olmadığından dolayı bu 3 engel grubu için korumalı iş yeri modelini şimdi hazırladık. Bunun içinde de özel bir işletme, üretim var, bu üretilen ürünlerin tamamen satışı, pazarlaması özel olsun istiyoruz yani devlet destekli olmasın, devletin satışı, pazarlamasını yaptığı yerler olmasın. Çünkü, bu tür yerler Avrupa’da da, Rusya’da da çöktü, yürüyemedi. İşte Çin pazarı, Japon pazarı karşısında dayanamadı hiç biri. Dolayısıyla, biz bunları özel sektör, rekabet edebilir yerler olarak planladık. Bu konuda da sivil toplum kuruluşlarını esas olarak desteklemek üzere yani engellilerle ilgili faaliyet gösteren bir dernekseniz, bir vakıfsanız projenizi getireceksiniz, zihinsel engelli, akıl hastalığı bulunan ve otizm tanısı bulunan kişilere yönelik korumalı iş yeri açabileceksiniz. Şimdi bu proje için rehberimizi de hazırladık, nasıl projeyi hazırlayacaklar, nasıl bir korumalı iş yeri düşünüyorlar, bütün bunların piyasa araştırılması yapılmış olmalı. Mesela, Aydın’da bir incir üreticisi, bir dernek, sahibi incir üretiyor, dedi ki: “Ben zihinsel engellilerle bunu çok rahat yapabilirim çünkü kuru incir paketleme işidir. Ben bunu anlattığım takdirde zihinsel engellilerle müthiş iş yapabilirim.” Tabii burada destek önemli, bu kişiyi desteklemek önemli çünkü engelli olmayan kişilerle günde 100 paket çıkarırken belki engelli kişilerle 50 paket çıkaracak, dolayısıyla bir iş kaybı olacak. Burada devlet teşvikini şöyle planladık, bunlar çok yakın zamanda Bakanımız tarafından da açıklanacak: Biz sivil toplum kuruluşlarına yer desteği vermiyoruz yani bu atölyeyi, iş yerini kuracağı araziyi, arsayı vermiyoruz, onu kendisi bulsun arzu ediyoruz. Ama kiralayacaksa onun kira bedeli, burada çalıştıracağı kişilerin, engelli kişilerin

maaşlarının en az bir yıl karşılanması, burada yapılacak ürünlerin, ürünlerin demeyelim de işletmenin vergiden muaf olması gibi bazı konuları şu anda çözdük ve açıklanmak üzere de hazırlandık. Biz sivil toplum kuruluşlarının projesini alacağız, projeler İŞKUR'a gelecek. Biliyorsunuz, İŞKUR şu anda engelli çalıştırmayan işletmelerin ceza paralarıyla eğitimleri finanse ediyor, mesleki eğitimleri. Bu eğitimler de genelde gene derneklerin, vakıfların mesleki eğitim projeleri şeklinde oluyor. Ama eğitimci eğitimci neticede herhangi bir işe dönüşemediğini görüyoruz bunun. Yani eğitilmiş, sertifikalı birçok engellimiz var artık ama iş gene yok. O yüzden, burada da istihdamda temel bir politika değişikliği, İŞKUR Genel Müdürlüğümüzle de konuşarak oluşturduk. Biz önce eğittik, sonra iş aradık, şimdi tam tersini yapıyoruz. Önce işini buluyoruz, sonra eğitiyoruz, işin başında eğiteceğiz. İşte, İŞKUR'un "işbaşı eğitim" dediği ve şu anda epeyce bir fonu olan bu meblağın bir kısmını da engellilerimiz için işbaşı eğitim olarak kullanacağız ve korumalı iş yerlerinde kullanacağız. Eğer bir sivil toplum kuruluşu projesini sunduysa, bu proje güzel, piyasası olan, sürdürülebilir bir çalışmaysa 10 kişi, 20 kişi, 30 kişilik bir engelli kitlesini çalıştırıyorsa burada bu kişilerin altı ay boyunca işbaşı eğitim parası üzerinden maaş alması mümkün olabilecek, ayda yaklaşık 500 liraya denk geliyor. Vergisi, sigortası ödeniyor olacak. Kalan altı ayını da... Gene bu İŞKUR'un ceza paraları hep mesleki eğitime gitti, şimdi diyoruz ki direkt istihdama gitsin. Kalan altı ayını da bu ceza paraları üzerinden kullanarak gene kişilerin maaşı olarak ödemeyi düşünüyoruz, yani işsizlik parası olarak ödemeyi düşünüyoruz. Böylece maaşı da takviye edilmiş olacak korumalı iş yerinde çalışan engelli kişilerin. Atölyeyi kiralamayla ilgili bedelleri karşılanmış olacak. Hangi malzeme, ekipman gerekiyorsa onu projede yazacaklar, bütçelendirecekler. Bu da yaklaşık 150 bin liraya kadar desteklenmiş olacak. Bunları da biz bu arada ilk defa burada paylaşmış oluyoruz. Basın açıklaması da henüz yapılmadı ama bütün ön görüşmeleri tamamlandığı için Sayın Bakanımız yakın zamanda bunları açıklayacak.

Umut evlerini yani ev modelini işte bu şekilde iş yerleriyle de birleştirdiğimiz zaman, korumalı iş yeriyle birlikte evinde yaşayacak kişi, kendi evinde işe gidecek, eğitimi yarım kaldıysa eğitime tabii ki devam edecek öncelikle, sonra iş gelecek. Bu şekilde hayatın içine katmayı arzu ediyoruz. Yani "toplum temelli" dediğimiz -az önce İsveç örneği olarak dinlediğimiz Sayın Vekilimizden- model bu şekilde biz Türkiye'de uygulamaya geçmiş olacağız 2013'ün başından itibaren. Şu anda bu korumalı iş yerlerini açmaya hazır 4-5 dernek var, vakıf var bildiğimiz. İlk etapta birkaç tabii pilot yapacağız, ondan sonra da yaygınlaştırmaya çalışacağız. 2013 için 20 tane böyle iş yeri hedefimiz var, buna göre de gereken kaynağı ayırdık. Tabii ki duyurusunu yapıp ondan sonra devam edeceğiz bunlara. Bakımda böyle bir temel anlayış farkı geliyor yani ev modeliyle işe, istihdama ve eğitime katılarak bakım hizmeti. Kurumsal bakım, o dev kurumların içinde, sadece yeme, içme, yatma faaliyeti değil, bakımda da böyle bir temel değişiklik var.

İstihdamla ilgili gene bir önemli değişiklik de dört alanda biz istihdamı teşvik ediyoruz: Bir, devlette istihdam. Bunun için ÖMSS'yi yaptık, Özürlü Memur Seçme Sınavını. İlk yerleştirmeler yapıldı. Aynı sınavın sonuçlarıyla ikinci bir yerleştirmeyi de 2013'ün başında tekrar yapacağız. Yaklaşık 5 bin gibi bir kadro şu ana kadar oluşturabildik ama tabii burada engelli hakları açısından bakacak olursak bizim toplumsal bakışımızda ciddi bir değişikliğe ihtiyacımız var çünkü yöneticiler de engellilerle birlikte çalışma konusunda yabancı, engelli kişiler de iş yerinde çalışma konusunda yabancı. Yani burada karşılıklı bir problem var. Bizim yaptığımız çalışma, yöneticileri bilgilendirmek, onlara rehberlik etmek, işte görmeyenler için ne tür düzenlemeler yapılmalı, işitmeyenler için ne tür düzenlemeler. Bir akıl hastasıyla birlikte ama tedavisini olmuş, çalışabilir durumda olan bir kişiyle çalışıyorsanız ne tür esneklikler gerekiyor. Bütün bu konularda biz hem özel sektör hem devlet sektöründe işe yerleşmiş olan kurumların yöneticilerine böyle bir rehber hazırlıyoruz şu anda, böyle bir kitap hazırlıyoruz ve o kitabı da uygulamalı eğitim şeklinde sunacağız.

...- Bu konuda bize çok şikâyet geliyor, deniyor ki -özel sektörde cezalar var ya- cezayı ödüyor ama gene engelli çalıştırmıyor.

...- Bunu yapan bir devlet bankası Mardin'de.müdürken öyle bir somut olayla karşılaştım.

...- Çok geliyor bu.

...- Ödüyor, tamam... Cezam neyse...

...- Ya da şunu yapıyorlar, o da çok rencide ediyor: Alıyor, işte 50 kişiye 1 kişi zannedersem, değil mi?

...- 50'den sonra yüzde 3'tü.

...- Evet, yüzde 3 oluyor.

Şimdi geliyor engelli kişi, işbaşı yapacak. "Sen, git evinde otur, ben senin maaşını vereceğim." diyor, veriyor. Yani onun bordrosunda, SSK'sında o engelli görünüyor ama adamı evinde oturtuyor. Şimdi belki, bu, işte hakkını yemiyor gibi görünebilir ama o insanın psikolojik durumunu ne hâle getiriyor? Onuru zedeleniyor yani sen işe yaramazsın, git al parayı. Herkes bakalım öyle oturarak para almaktan hoşlanır mı, mutlu olur mu? Bence olmuyorlar çünkü üretmek çok önemli bir duygu.

...- İşte, bu yüzden biz Engelli Hakları Sözleşmesi'ni yargı organlarına ayrı anlattık, yasama organlarına ayrı anlattık, kamuya ayrı anlattık, hatta en son bir de sivil toplum kuruluşlarına...

...- Anladılar mı?

...- Tabii, şöyle bir şey oldu: En azından farklı bir bakış açısı geldi ama şimdi, Özürlüler Kanunu'nun da zaten ismi "engelliler kanunu" olarak değişiyor. Kanunu da değiştirdiğiniz zaman "İçindeki o temel bakışları değiştirdik." dediğiniz nokta bu nokta oluyor. Kişiler daha kolay hakkını arama imkânına sahip olacak yani orada yazılmış, değiştirilmiş maddeler sayesinde. Çünkü bize yargıdan da önemli geri bildirimler geldi. Bu konuda hakkını arayan kişi bile ortada kalıyor yani çok arkasını dolduracak şeyler olamıyor. Çünkü işveren bir şekilde kendini haklı çıkarıyor orada. Aslında, biz karşılıklı iki tarafı da incelediğimiz zaman iki tarafta da problemin olduğunu görüyoruz. Yani sadece işverenle değil, hani "Sen maaşını al, otur." diyenle değil, onu kabullenen de sorun var. Çünkü onu kabullenenin...

...- Çaresiz kabul edeceklerdir.

...- Şimdi, bir çaresiz kabul eden var, bir de "Oh, canıma minnet." deyip de hakikaten çok şey olarak kabul eden var. Bizim zaten istihdamdaki bakışı değiştirmemizin bir sebebi de bu. Eğer biz önce işi belirleyip sonra eğitim verirek herkes üretebilir, herkes bir şekilde işe dâhil olabilir. Ama eğitimi yok, eğitimi olmadığı bir alanda yani devlet memuru yapıyoruz. "Sen ayniyattan sorumlusun, bilgisayara ayniyat kayıtlarını gireceksin." diyoruz. Bilmiyor ve bilmeyince de tabii ki gelmiyor işe. "Sen hiçbir işe yaramazsın." diyor yönetici de. Hâlbuki "Sen artık ayniyat memurusun, dolayısıyla sana ben ayniyat eğitimi vereceğim, ayniyat kayıtlarını nasıl gireceğini öğreteceğim." En fazla üç beş gün sürecek bir eğitimidir. Bundan sonra verim çok daha artacaktır. O yüzden, bu işbaşı eğitimleri biz çok önemsiyoruz yani bu konuyu hem özel sektörde hem de devlet sektöründe bizim özellikle engelliler için çok kullanmamız gerekiyor, bunu bir temel giriş kapısı olarak görmemiz gerekiyor. "İşbaşı eğitim olmadan âdeta iş olamaz." gibi bakmamız gerekiyor. "Devletteki istihdama da hatta ceza getirebilir miyiz?" diye geçen günlerde Bakanımızla da bunu ele aldık. Yani özel sektörde ceza var ve teşvik oluyor, acaba devlette de -direnci olan bazı kamu kurumları var- burada da ceza gelmeli mi diye. Çünkü Sayın Başbakanımız bu konunun çok üzerinde duruyor ve kadro tahsisini -yüzde 3, hatta yüzde 4 memuriyet için- düzgün yapmayan kamu kurumları için "Resen biz belirleyelim." diye bir yönetmelik değişikliği yapmamızı şey yaptılar Başbakanımız. Bunu biz götürdüğümüz zaman, tabii, birçok kurum kabul etmedi bizim dışımızda çünkü kendi bakanlığı adına bir başkası karar vermiş olacak. "Senin yüzde 4, dolayısıyla şu kadar rakamı talep etmen gerekiyor engelli kadrosu olarak." demiş olacağız. Tabii bu da her kurumun işine gelmiyor ama gelmemesinin bir sebebi de işte bu çalışma endişesi. Yani engelli kişi çalışacak, ben o zaman nasıl iş çıkaracağım; çok verimli olmazsa benim kurumum bundan zarar görecektir şeklinde endişeler var. O yüzden, işbaşı eğitimiyle bu endişeleri minimuma indirebiliriz diye düşünüyoruz.

...- Bunun adı işbaşı eğitimi mi oluyor?

...- Evet. Yani işin adını koyup ondan sonra eğitimi vermek. Önce eğitip sonradan iş aramak değil de hangi işe girdiyse önce onun bir anlaşmasını, sözleşmesini yapıp daha sonra o iş konusunda eğitim vermek. Özel ve devlet sektöründeki çalışmalar ağırlıklı bu noktada gidecek ama biz şunu demek istiyoruz: Sadece özel sektör ve devlet sektörü değil istihdam edilebilecek alanlar, bir de kişi kendi işini kurabilir. Yani özellikle engelli kişilerde biz yaratıcılığın çok gelişmiş olduğunu görüyoruz ve kendi işini kurma kapasitesi olan birçok kişi var. Devlete girmesi ve özel sektöre girmesi de çok mümkün olmuyor her zaman ve özellikle de kendi işini kurmayı, engelli çocuğa bakan anne veya babalar için de düşünüyoruz. Çünkü bu kişiler de bakım verdikleri için herhangi bir işte girip çalışmıyorlar, o yüzden kendi işlerini kurmaları daha mümkün burada. Bu konuyla ilgili de KOSGEB'le bir çalışma yaptık. KOSGEB'in yıllardır yürüttüğü bir hibe programı var. Bu hibe programında, girişimcilik programında kişi engelliye yüzde 10 daha fazla destek sağlıyor, bunu yıllardır sağlıyor ama KOSGEB'in bildirdiğine göre faydalanan kişi yüzde 1 bile değil engelli anlamında. "Bu neden değil?" diye baktığımız zaman bir, kişi bu konuda yeterince bilgili değil, böyle bir hibe olduğunu da bilmiyor. İkincisi de böyle bir şey -girişimcilik zor bir alan, hani projemi yazacağım, kabul edilecek, bunu uygulayacağım- gözünde çok büyüyor, tabii bir destek gerekiyor, bir rehberlik çalışması. 3 Aralıkta ilk duyurumuzu İstanbul'da yaptık. Dedik ki eğer kendi işinizi kurmak istiyorsanız şu telefon numaralarına başvuruyorsunuz, kaydınızı yaptırıyorsunuz. Size bir girişimcilik eğitimi verilecek, ücretsiz. Bu eğitimden sonra -bu temel giriş niteliğinde bir eğitim- bundan sonra projenizi hazırlayacaksınız ama projenizi hazırlarken size daha önce iş kurmuş, bu anlamda tecrübesi olan, engelli olmayan bir kişi rehberlik edecek ve sonuna kadar, işinizi kurana kadar sizin elinizden tutacak. Neticede, hazırladığınız projeyi KOSGEB'e sunacaksınız. Projenizin de 33 bin liraya kadar karşılıksız destek alması mümkün olabilecek. Biz 33 bin lirayla da küçük ölçekli bir işletme kurulabilir diye hesapladık. Ama kişi biraz daha işini büyütmek istiyorsa karşılıklı yani kredisi düşük olan, 70 milyon lira tutarında bir krediyi de alabilecek yine KOSGEB'den; o da tabii arzusuna göre. Bu girişimciliği de ayrı bir

istihdam alanı olarak engelli kişilerin önüne koymaya gayret ediyoruz şimdi. Ankara, Antep, Erzurum ve İstanbul, dört ilde başlıyoruz ama kısa sürede bütün Türkiye'ye yayılabilecek çünkü KOSGEB'in tüm illerimizde yapılması mevcut. Burada mühim olan, rehberlerle buluşturmak kısmı çok önemli. O kısımda da biz özel sektörle, büyük holdinglerle çalışıyoruz. Bu rehberlik hizmetini biraz gönüllülükle yapmaya gayret ediyoruz.

Korumalı iş yeri de son bir alan istihdamda. "Hiç iş çıkmaz." dediğimiz yani "Artık bu ne yapar ki çalışamaz." dediğimiz kişiyi bile üretime katabilmek için, işte zihinsel engelli, akıl hastalığı bulunan ve otizm tanısı bulunan kişileri de üretime katmak için, az önce bahsettiğimiz korumalı iş yeri çalışması hayata geçiyor.

Bir de eğitim boyutu var eğitime Millî Eğitim Bakanlığı daha ziyade girdiği için biz çok girmedik. Eğitimde sadece taşınalı eğitimi biz finanse ediyoruz, destekliyoruz şu anda hâlâ. Yani kişiler engelliye ve okullara gidiyorlarsa onların servis bedelinin devlet tarafından karşılanması mümkün olabiliyor. Bu da bir proje şeklinde başlamış ama yıllardır proje. "Artık bu bir programa dönüştürülmeli yani artık normal bir hizmet alanı olarak Millî Eğitimin çalışmaları içine girmeli." diye konuştuk. Bu yıl değil ama önümüzdeki yıldan itibaren Millî Eğitim Bakanlığının yerleşmiş bir hizmeti olacak. Buradan velilerin de faydalanması söz konusu oluyor, bu servislerden. Çocuğunu okula götürdüğü zaman veli de ücretsiz olarak servisten faydalanmış oluyor.

Eğitim, istihdam... Sağlıkla ilgili sağlık raporlamasından bahsettik ve erken tanı, erken müdahale... Bu konuyla ilgili de Sağlık Bakanlığı erken tanıyla önlenebilecek bütün alanlara müdahale etti, girdi. Bugün en son Sağlık Bakanımızın bir açıklaması oldu göz protezleriyle ilgili, bu da sigorta kapsamına girdi. Dolayısıyla, büyük bir alanı Sağlık Bakanlığı şu anda erken tanı anlamında doldurdu. Bizim burada tanı alan kişiye rehberlik etme anlamında ciddi bir destek sunmamız gerekiyor çünkü hastanede karşılaşıyor bu tanıyı, "Bundan sonra yürüyemeyeceksin. Bundan sonra çocuğunuz işitmiyor." vesaire gibi bir şeyi ilk defa orada öğreniyorlar ve burada aileye de, kişiye de bir rehberlik sunmak gerekiyor. Nerede eğitim alacak? Hangi bakım merkezlerine gidebilir? Ne tür destekleri var devletin? Bütün bu bilgileri ulaştıracak bir rehberliğe ihtiyaç var. Bu konuyla ilgili de Sağlık Bakanımızla görüşmelerde hastanelerdeki sosyal çalışmacıların aslında görevinin bu olduğu ama çok da fazla bu işe giremedikleri ifade edildi ve bu sosyal çalışmacıların görevinin bizim bakanlığımız aracılığıyla yerine getirilmesi noktasında bir karara varıldı. Ya Sağlık Bakanlığındaki hastanelerdeki bu sosyal çalışmacıları biz Bakanlık olarak devralacağız ve bu işi yapacağız ya da bu hizmeti biz kendi ekiplerimizle yürüteceğiz, şu anda bir de böyle bir karar var ortada. Bu da erken müdahale açısından çok önemli diye düşünüyoruz, kişilere yön göstermek ve birtakım şeyleri büyümeden önlemek açısından.

Ben ana hatlarıyla bu şekilde özetlemeye çalıştım.

... - Başkanım, sorumuza devam edebilir miyiz?

... - İsterseniz ben bir değerlendirme yapayım, sonra sorularımızı genel müdürümüze yönelteyim.

... - Aslında bu iş de bir gün de bitecek iş de değil yani o kadar çok sorun geliyor ki.

... - İşin doğrusu, bir engelli olarak bu kadar çok problemle karşılaşmadım. Fakat bu anlatılanlardan da bir daha şunu anladım: İŞKUR'da da bir süre yöneticilik yaptım. Yaklaşık 75 milyon insanımızın yüzde 10'undan bahsediyoruz. Maalesef bahsettiğimiz kitle dezavantajlı bir kitle, bazı organlarını kullanamıyor, bazı melekelerini kullanamıyor. Dolayısıyla, zor bir konudan bahsediyoruz. Bir tarafta bakım var, bir tarafta eğitim var, bir tarafta istihdam var. Hayatın her alanında desteklenmesi gereken dezavantajlı bir grup. 5378 sayılı Kanun 2005'te çıkmasıyla bir boşluğu doldurmuş ama uygulamalardan ve anlatılanlardan da şunu çıkarmak mümkün: Bu konuda biraz mevzuat karşılıklılığıyla da karşı karşıya olduğumuz anlaşılıyor. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığımızın kurulmasının da ne kadar yerinde ve doğru olduğunu bir kez daha anlama imkânımız oldu.

Bir boyutu da Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığını, bir taraftan Sağlık Bakanlığını, bir tarafta Başbakanlığa bağlı Özürlüler İdaresini ilgilendiren bir kitle ve bu karmaşanın içerisinde oranlardan bahsediyoruz. Bir hak tanıyorsunuz, bir imkân tanıyorsunuz, onun ehline gitmesi olayı çok önemli. Raporlardan da yakinen şahit oldum, şu an anlatılanlarla da bir daha kafamda canlandı. Doktorlar orada inisiyatif kullanıyor. Kimine göre yüzde 30 olan, kimine göre yüzde 40 ama ille yüzde 40 almanız lazım, yasal olarak engelli statüsüne girebilmeniz için.

Evde bakım olayının önemini herkes vurguladı. Gerçekten çok önemli. Engellisini evin bir tarafında saklamakla yüz yüze olan bir ortamdaki, şimdi insanca yaşaması, temel ihtiyaçlarının giderilmesi hususunda büyük bir avantaj sağlandı.

Ben somut bir örnek de biliyorum: Sayın Başbakan Mardin'e gelirken 2 özürlü çocuğu olan biri, 2 defa, 3 defa soruyor: "Ya, tarih falan gün mü? 7 Haziran saat 14.00 mü?" Evet, diyorum. Birkaç gün sonra bir daha soruyor. Niye ısrarla soruyorsun, dedim. "Ya, ben gelmesem rahat edemem çünkü ben çocuklarıma insanca bakabilecek durumdayım, kimseye muhtaç olmadan." Dolayısıyla, çok

büyük bir boşluk dolduruldu ama şunu da anladık: Bu yeni düzenlemenin ihtiyaç, zaruret derecesinde olduğu anlaşılıyor. Çünkü hem oran hem o orana göre ödenecek bir parasal karşılığının olmasının çok doğru olduğu anlaşılıyor.

Araç hususu ayrı bir problem. Benimle alakalı yaşadığım bir olay var. Milletvekili olmadan önce ÖTV’den yararlanmak için bir talebim olmuştu. Maliye Bakanlığı Gelir İdaresinden bana gelen cevapta: “Senin sol kolun yok, yararlanamazsın, sağ kolu olmayanlar yararlanabilir.” Ya, yasada ayrımcılık yapılmayacak, fark gözetilmeyecek diye söylemişim. Vekâletten sonra da bizzat gidip görüşüm, baktım ki konuyla çok alakalı da değiller, çok konuya da hâkim değiller. Orada bir aklievvel yönetmeliğe şunu koymuş: “Hareket ettirici bir aparatın takılmış olması lazım.” Sağ kolu çalışanlar için sadece otomatik vites yetiyor ve otomatik vitesi hareket ettirici bir aksam değildir diye yorumlamışlar. Şimdi, tabii, bu mevzuat karışıklığının bu aşamada giderilmesi gerekiyor. Ben bir toplantıda Sayın Bakanım’a da arz etmişim, bu konuyu not almışlardı. Eğer şu anda da ilgili arkadaş buradaysa bunu not alırsa çok önemli çünkü bir ayrımcılık var, burada bunun hiçbir mantığı yok, bunun yasayla da izahı yok.

... - Özür dilerim efendim. Direksiyonu solda olan bir aracı çok rahat kullanabilirsiniz.

... - Şimdi, o zaman İngiltere’de yaşamam lazım. Biz Türkiye’yi konuştuğumuz için...

Tek bir raporla bir ara özrümlere, engellilere bir kimlik verildiği hususunu duymuştum. Tabii, tedavi edilebilir özürlüler da var ama kalıcı özürlüler -sayın vekillerim, bu anlatacağım çok önemli- bir defada bir rapor verilmesi önemli. Yani ayağı yok, kolu yok, bir gözü tamamıyla âmâ olmuş, bir defa verilecek bir raporla o hizmetlerin tamamını alabilmesi çok önemli.

... - Ama Başkanım, belki özürlü daha farklı bir yerindedir, bir müddet sonra bir kaza...

... - O tedavi edilebilir...

... - Hayır, 2’nci bir özürlü durumu... Bilemeyiz yani.

... - Durumu değişirse o ayrı.

Kalıcı özürlüler için bir defada verilebilecek bir rapor olması, rapor kriterinin bir standarda bağlanması çok önemli. Aynı hastanede farklı doktor yönetmeliği farklı görüyor. Hatta bir ara yönetmeliği getirip doktora okutmak gibi bir durumla karşı karşıya geldik. Az önce genel müdürümüz de bahsetti. O doktorların hiçbiri bu konuda bir eğitim almamışlardır. Farklı doktorların vereceği raporlar var. Çocuk nörolojiden bahsettik, çok özel bir durum. Dolayısıyla, bu rapor konusunun etraflıca incelenip bir engelliye daha çok yormadan, mümkün olabileceği en kısa sürede bu rapora erişebilmesi çok önemli. “Erişilebilirlik” dediğimiz zaman sadece kaldırımları falan anlamamız gerekiyor diye düşünüyorum.

Eğitime tamamıyla katılıyorum. Çünkü dünyada iyi eğitim almış ama geçimi kötü olan bir insan bulamazsınız. Eğitimi az, durumu iyi olan insanlar olabilir ama onların da yaşam kalitesi hususunda sıkıntılar olabilir. Burada eğitim yine başat bir konu. Eğitilebildiğiniz oranda o insana üretici duruma getirebilirsiniz. Genel müdürümüz de bahsetti. Asıl olan bu insanlarımızı bir şekilde tüketici konumundan çıkarıp üretici konuma getirmek. Zihinsel engellilerin paketlenme işinde çalışması olayı bana ciddi bir örnek olarak geldi. Çünkü sizin dezavantaj olarak bildiğiniz bazı hususlar bazen avantaj durumuna dönüşebiliyor.

Burada okuduğum bir olayı kısaca anlatayım: Japonya’da sol kolu olmayan birini alıyor, çok meşhur bir hoca var, karate öğretiyor buna. Bu da biraz yalnızlıktan kurtulayım düşüncesiyle gidiyor. Ulusal müsabakalar yapılıyor hepsinde 1’inci oluyor. Sonra, uluslararası müsabakalarda her karşısına çıkan rakibini yeniyor. En son, dayanamıyor, “Hocam ne oluyor? Ben bu kadar yetenekli miyim?” diyor. “Evladım, benim sana gösterdiğim taktikte senin yaptığın saldırıya karşı bir savunma var, rakibin sol kolunu tutmak, senin de zaten sol kolun yok.” diyor. Şimdi, burada avantaj mı, dezavantaj mı? Eğer iyi bir eğitim, iyi, yetkin bir yerde bir teknik alabilirse o insan engelsiz bildiğimiz birilerine de galip gelebilir. Dolayısıyla, eğitimin öneminde burada beraberiz.

Sosyal çalışmacılarla ilgili olarak yine yaşadığım bir sıkıntıyı belirtiyim. Sosyal çalışmacıların aile ve sosyal politikalar il müdürlükleri bünyesinde biraz bağımsız bir statüleri olduğunu duymuştum. Fakat, maalesef, o konu bir müdürün başını yedi benim ilimde, Mardin’de. Yıl geçiyor, gidip aile içerisinde bir sosyal çalışmacı rapor tutacak hem ailenin fiziki ortamını görececek hem o şahsın kendi kişisel ihtiyaçlarını yardım almadan gideremediğini yerinde görmesi lazım. Bu doğru bir mantık, işi yerinde görmek, bunu raporlamak. Fakat bazen bir yıldan fazla sıra bekleyen insanlar oldu. Sosyal çalışmacıların buradaki sayısal olarak azlığından, biraz da bağımsız hareket edebilme noktasında, bu Mardin’de bir müdürün başını yedi, şu anda bir yere düz öğretmen gitti. Asgari ücretin ikide 1’i oranı, burada bir beyan olayı var.

... - Üçte 2’si...

... - Üçte 2’si.

Sayın vekilimin de bahsetti. Bazen bu iş sahtekârlığa kadar gidiyor. Kendi ismindeki arabayı ya da evi başka yere taksim etme, bunun kademeli ve özüyle alakalı bir duruma getirilmesi önemli. İnsanlarımızın yasal bir zeminde yaşayabilmeleri çok önemli. Bu da devlete düşen bir görev. Yani senin bir evin var, işte bu şu kadar gelir getiriyor ya da bir kamyonun var, Irak'a gidip geliyor... Ben kamyonu olup onun üzerine emeğini de koyduğu hâlde geçinemeyen insanlar biliyorum. Burada kriterin biraz özürünün varlığından yana esnek olarak yazılmasının da taraftarıyım şahsen. Yani "Şurada bir gelir var." deyip o insan da gidip onu bir başkasına devredecek, kendi bir evi var, yarın başına başka bir problem çıkacak, bu defa adına evi devret diye adam yarın bir sıkıntı çıkarabilir, gidip bu evin üzerinden kredi çekebilir. Yani bırakalım insanlarımız legal yaşasın, insanlarımız devletiyle barışık yaşasın; bu çok önemli. AK PARTİ'nin üstesinden gelebildiği, gelmeye hâlâ çalıştığı bir problem de bu. Yani hayat yaşanabilir olmalı. Sizin konumuzun neyse, statünüz neyse yasal olarak yaşayabilmelisiniz. Engelliler için de, engelli aileleri için de bu sosyal boyutu ön planda tutmamız çok önemli.

120 lira gibi komik bir rakamdan bahsettik, 2022 sayılı Yasa'ya göre. Bu rakamlar bu sosyal devlet, insanlarımızın tamamını kucaklayan bu mevcut anlayışla da çok örtüşmüyor, bunun da ilerde... Gerçi konumuz yaşlılar değil ama bu da gündeme gelmişken...

Evlerde, aile ortamında, mahallede, insanların devlet tarafından bakılması olayını çok önemsiyorum. Çünkü bir kışla mantığıyla insanları bir yere doldurup sadece yeme, yatma ve barınma olayı gerçekten çok insancıl değil. Sizleri kutluyorum, bu düşünce için Sayın Bakanımızı da, sizleri de, ekibinizi de. Çok doğru bir mantık. İnsan hayatın içinde olmalı, sokakta olmalı, birilerine selam verebilmeli.

Yine, çok kısa bir şey anlatayım: Büyük bir şehirde ama çok zengin bir insan gider mahalle bakkalından alışveriş yaparmış. Sormuşlar "Sayın vekilim, niye şu iş merkezinden değil, her eşyayı bir arada bulabilirsin?" Çok enteresan bir cevap vermiş: "Bakkal benimle konuşuyor." demiş. Bırakın büyük şehirleri, büyük iş merkezlerini, küçük illerde gidip eğer bir marketten alışveriş yapıyorsanız, kredi kartınızı da veriyorsunuz, o kasadaki çocuk da sizinle konuşmuyor, 18-20 yaşlarında gencecik kızlar, fişinizi veriyor, kartınızı veriyor, çıkıyorsunuz. Biz insanız, bizimle konuşan birilerinin olması çok önemli.

Korumalı iş yeri hususunda da, bir insan kaynakları uzmanı olarak da söylüyorum, "3-4 sertifikam var, ben eskiden işsizdim ama şimdi sertifikalı işsizim." diyen insanlar oldu. İşbaşı eğitimleri çok önemli. Adamın fiziki durumuna, eğitim durumuna göre bir iş belirleyip orada iş eğitimin verilmesi ve o işe devamı çok önemli. Çünkü insanların bir gururu var, neticede "Ben işe yaramıyorum." noktasına getirdiğimiz zaman insanlar kendine de küsüyor, topluma da küsüyor, hatta bir yere geliyor devlete de küsüyor. Ömür çok uzun değil, insanlara, bunu, bu acıyı yaşatmamızın hiçbir anlamı yok. İstihdam zorunluluğu olan kurslarda insanlarımız o işe devam edebilmeli. İŞKUR aracılığıyla işbaşı eğitimlerinde, İŞKUR bir yıllık sigorta desteği ve maaş desteği veriyor. Süre belki tam bir yıl olmayabilir fakat ya altı ya on iki ay arası bir süredir. Bu mantık çok doğru ama yüzde 2 istihdam zorunluluğu var. Bu istihdam zorunlulukları artırılabilir. O insanlar orada, devlet bir yerine iki yıl da gerekirse sigortasını verir ama o insan bir meslek sahibi olacak.

Medeni toplumun göstergelerinden biri elektrik, biri çelik üretimi, biri sosyal yardımlar ama bana göre de bir tanesi insanların meslek sahibi olması. Mesleksiz toplumlar problemli toplumlardır çünkü siz insana bir istikamet belirlememişseniz... Az önce yön belirlemeden bahsettiniz, rehberlikten bahsettiniz KOSGEB bağlamında. Bu, inanıyorum hayatın her alanında böyle. Hükümetimiz gerçekten birçok alanda reformlar yaptı fakat maalesef bu işleri çok iyi duyuramadık hedef kitlelere. Aile Sosyal Politikalar müdürlüklerimiz bu anlamda da bir rehberlik görevi yapabilir mi, bu anlamda da bir istihdam yapabilir miyiz?

İŞKUR iş ve meslek danışmanlarını aldı Sayın Başbakanın talimatıyla. Sanıyorum çok yakında bin kişi daha atanacak. Bu, Aile Sosyal Politikalar Bakanlığıyla İŞKUR bunu entegre götürebilir mi ya da bunun tamamıyla İŞKUR'a mı bırakılması uygun olur? O konu üzerinde de biraz düşünülmeli.

Kamu ve özel sektör istihdamı bildiğimiz sektörler ama kendi işini kurma olayı, benim kanaatim, bunlardan az daha önemli değil çünkü bir engeli olan bir insan -az önce söz edildi- yoğunlaşmaları daha fazla olur. Yine kendimden bir örnek vereyim: Benim jenerasyon, ailede hiç kimseyi okula göndermediler. Köylerimiz vardı, gitsinler traktörü sürsünler. Sonra da herkes kamyon, tır aldı, Irak'a mazot taşımacılığa gitti. Herhâlde, Kayserililer misali, bu işe yaramıyor diye beni okula gönderdiler. 32 yıl kamuda çalıştım. Bunun 11 yılı müdürlükte geçti, 21 yılı daha alt kademelerde yöneticilik. Şu anda da karşınızda bir milletvekili olarak duruyorum. Neyin avantaj neyin dezavantaj olduğunu Allah bilir. Neyin bizim hayrımıza olduğunu biz çok kestiremeyiz. Tekrar, katılımınız için teşekkür ediyorum. Çok aydınlandık. Bundan böyle daha çok görüşme imkânımız olmasını diliyorum ve size ve ekibinize teşekkür ediyorum. Arkadaşların da soruları varsa onları da lütfen cevaplayalım. Ondan sonra programımızı kapatacağız.

- Şimdi, Sayın Hocam, bir kere, bu iş böyle bir kereyle olacak gibi değil çünkü girdikçe giriyoruz ve hiç çıkış yok. Hep meraklar, konular oldukça fazla.

Şimdi, bana gelen fakslar var, istekler var. Mesela 6 tane istek belirlemiş yazan kardeşimiz, bu isteklerin 5 tanesini çok mantıklı bulmadım ama 1 tanesi bana çok mantıklı geldi. Diyor ki: "Engelli arkadaşlarımıza iş hususunda, kamuda yüzde 10 oran uygulanmalı. Şimdi, bence bu oran şu andaki ülkemizdeki engelli oranıyla aynı olmalı diye buna katıldığımı söylemeliyim. Bunu da size vereceğim zaten.

Bir de bu, hem gazi aylığı hem engelli aylığı alan insanların 2007'de engelli maaşları, çıkan kanunla, 5510 sayılı SGK Kanunu'nda yapılan kanunla engelli aylıkları kesilmiş. "Engelli muharip gazilerin bu sorununu çözer misiniz?" diyorlar. Bunu da size vereceğim. Mutlaka size de sayısız geliyordur ve bu sorundan -sorun mu diyeyim artık?- bu sıkıntıdan sizin haberiniz olduğuna da eminim.

Bir diğer sıkıntı: Muazzam bir dernek enflasyonu var. Bu çok büyük bir sıkıntı. Yani yok işte bilmem ne görme engelliler, isimler değişik değişik, hiçbirisi de birbiriyle geçinemiyor. hepsi de birbirini yiyor. Her konuda, yok yürüyemeyenler... Bu dernekler için bir çalışmanız olacak mı? Bunları böyle bir çatı altında toparlayabilecek miyiz? Şehit ve gazi aileleri derneklerinde de bu böyle. Yani korkunç bir dernek sıkıntısı var, herkes de birbirinin gözünü oyuyor tabiri caizse.

Şimdi, bu "Engel" diye dağıttığınız kitap çok güzel. Zannederseniz bu bütün dünyadaki ülkeleri kapsayan bir kitapçık herhâlde çünkü şurada şöyle bir cümle okuyorum: "Devlet özel olarak işletilen cezaevlerinde veya psikiyatrik kurumlarda engelli bireylere işkence ve benzeri muamelelerin yapılmamasını sağlayacaktır." Bizde, bildiğim kadarıyla, özel cezaevi yok. Bu onu mu kastediyor?

- Bu, ülke örneklerinde.

- Ülke örneklerinde, evet, evet. Çünkü ilk cümlesi de saygı gösterme... "Devlet kendi kontrolündeki cezaevlerindeki engelli bir bireye işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele yapmayacaktır." Bu nerenin?

- Engellilerin haklarını...

- Hayır, şimdi, şöyle bir şey...

- Sözleşmenin hükümlerinden birisi.

- Sözleşmenin hükümlerinden... Bizde de mi?

- Engellilerle ilgili bir insan hakları sözleşmesinin... Ülke olarak bizim taraf olduğumuz bir sözleşme.

- Hh, biz de tarafız buna ama yani 1'inci, saygı göstermeyi biraz saçma bulduğumu söyleyeyim. Sanki devlet engellilere işkence yapmayacaktır da diğerlerine yapma hakkı varmış gibi algılanıyor. İnsan olarak kabul ediyorsak...

- İnsanlara da olur, engellilere de saygı göstermek olur. Tekrar bir vurgulayarak...

- Bir vurgu olabilirdi veya böyle bir cümle yazmaya gerek yok. Engelliler de bir insandır, insan haklarından...

- Birleşmiş Milletler niye yayınlıyor?

- Tamam, haklısınız, ben bir şey demiyorum ama onları eleştirme hakkımız da var yani. Onlar da bir şey yayınlıyorsa kusursuz değildir.

- Efendim, aslında bu şeyi açmanız iyi oldu, ben onu atlamıştım. Bu parlamenterler el kitabı aslında bizim bir yayınıymız değil. Bu, çeviri, sadece çevirisini yaptığımız bir yayın.

- Tahmin ettim, onun için sorum.

- Fakat engelli hakları sözleşmesini özellikle milletvekillerine nasıl anlatabiliriz diye hazırlanmış bir kitap. Yani sanırım sizlere... Çok güzel bir anahtar şeyi de var en başında. Engellilikle ilgili, engelli haklarıyla ilgili temel bilgileri içeren bir kitap bu. Aslında Şafak Pavey Hanım bu yayının hazırlanmasında bayağı aktif çalışmış. Biz şimdi, parlamenterler el kitabını aslında bütün parlamenterlerimize tanıtmak istiyoruz yani Mediste böyle bir çalışma yapmak istiyoruz. Bu konuyla ilgili, Meclis Genel Sekreteriyle görüştük. Bir çarşamba veya perşembe günü saat ikiye kadar böyle bir şey yapılabileceğini söyledi. Gününü belirleyeceğiz. Sadece bu kitapta anlatılan şeyleri biraz paylaşmak üzere yani vekillerimiz engellilikle ilgili bir çalışma yaptığında, genel bakışı kavramalı, hani buna göre herkes aynı dili konuşmalı. O amaçla, bir kitap hâline getirdik biz de ama tabii, çeviri bir kitap.

- Bu kitapta milletvekili oranlarıyla ilgili bir şey var mı? Hemen bakamadım. Sayın vekilim istihdam ile ilgili söyledi ama yasamayla ilgili bir şey söylemedi. Benim bilebildiğim kadarıyla 24'üncü Dönem yani şu anki Parlamentomuzda 3 engelli arkadaşız. Gürsoy Bey, Şafak Hanım, bir de ben.

- Öteki kim?
- Bir de Gürsoy Bey.
- İstanbul Milletvekili de var, avukat.
- Vallahi, o yüzde 40'ın üstünde mi, altında mı?
- Altında ama...
- Ha, o zaman saymıyoruz.

Geçen gün grup başkan vekilimize gittim, dedim ki: "Sayın Vekilim, 3 Aralıkta konuşma talebinde bulundum. Kayseri Milletvekilimiz konuştu. Engelsiz bir arkadaş'a verdiniz." "Ya, niye söylemedin?" dedi. "Sayın Başkanım, size bir şey anlatmam lazım. Başkanlarımız bizi o kadar çok seviyorlar ki engelli olduğumuzu bile fark etmiyorlar." dedim. "Abdurrahim Ağabey, harikası." dedi.

- O fark edilmiyor ya. Hiç benim aklıma gelmedi...

- Ama Parlamentoda, bu oranın sonraki... Yani kota olarak doğru bulmuyorum ama daha çok arkadaşın olmasında - inanıyorum- fayda olacak.

- Aslında, tabii, bizim Engelli Hakları Sözleşmesi'yle ilgili 2 arkadaşımız buradalar. Onlar Türkiye'deki en iyi uzmanlarımız yani hakikaten bu konuyu en iyi bilen kişiler.

Şimdi, genel anlamda "engelli hakları" dediğimiz zaman da engelli için ayrı bir haktan bahsetmek çok doğru olmuyor. Zaten herkes için var olan hakların kullanılması, yeterince kullanılabilmesi, aynı oranda kullanılabilmesi. Temel şeyimiz bu. O yüzden ayrı bir istihdam, ayrı bir kota... Bizim peşinde koştuğumuz şey bu değil ama kota olmasa mecbur olunmuyor ve istihdam şeyleri düşüyor. Mecburen bir kota koyuyorsunuz fakat bu kotayı yüzde 10'a çıkarırsak Sayın Vekilim, şimdi, bizim...

- Engelli var bu kadar. Ülkemizde yüzde 8.

- Ama şöyle bir bakış var: Şimdi, bizim engelli hakları sözleşmesini yaygınlaştırmayla ilgili toplantımızda da hocalarımız hep böyle örneklerle anlattı. "Sen kotadan geldin." muamelesi yapılıyor. Yani "Kota olmasaydı senin ne işin vardı aramızda? Sen kotadan geldin."

- Ya, az önce vekilim anlattı; eve gönderip maaşını ödeme durumu da gerçekten bu anlamda...

- Bu yüzden, hani keşke hiç kotaya gerek kalmayacak bir bakış olsa da herkes rahatça istihdamın yanında olabilse ama kot artarsa, biraz bu şeyi artırmış olabiliriz. Biz şu anda mevcudu bile çok dolduramıyorken yani yeterince bu bilinçte bile değilken kendi önümüze bir zorluk koymayalım diye çok kota üstünde durmuyoruz, hatta kota kalsın. Amacımız, öyle bir seviyeye gelelim ki kotaya ihtiyaç duyulmasın.

- Kotaya ihtiyaç duyulmasın.

- Evet. Tabii, bu da aslında birlikte yaşamaktan geçiyor yani ilkokulda, anaokulunda hatta, daha okul öncesinde beraber olmadığımız için bunlar oluyor. Yani biz böyle bir toplum değildik, bizim her mahallemizin bir körü, çolağı falan yani böyle kendi içimizden arkadaşlarımız, yakınlarımız vardı ve öteki değildi ama şimdi, tabii, durum farklı. O yüzden, bizim bunu daha ilkokuldan, anaokulundan kazandırmamız gerekiyor. Burada çok büyük zorluğumuz var. Millî eğitimin alanı diye çok girmedik ama şimdi, kaynaştırmada çok ciddi sıkıntılar var. "Eğitim her engeli aşar." diye bir kampanya yürütülmüştü geçen üç yıl içinde, Cumhurbaşkanlığımızın himayesinde. Bu kampanya ile eğitime dâhil olan engelli sayısı epeyce arttı, yüzde 150'ye yakın, bu civarda arttı fakat şimdi, çocuklar kayıt oldu, artık okullara gidiyorlar ama bu sefer okulun içine bir türlü giremiyoruz yani hem fiziki anlamda giremiyoruz hem de okul müdürü diyor ki: "Ben engelli çocuk istemem." Onu aşıyorsunuz, öğretmen diyor ki: "Ben ne yapacağım, ben senle nasıl baş edeceğimi bilmiyorum, istemem seni." Hadi, onu da hallediyorsunuz, bu sefer diğer, engelli olmayan çocukların velileri "Bu, vebalı mıdır, bulaştırıcı mıdır, benim çocuğumla yan yana oturmasın." diyor. Yani o kadar aşmamız gereken şey var ki toplu olarak. Bizim şimdi 2013'teki önemli bir kampanyamız da bu alanda olacak. Hem okulların erişilebilirliğine yönelik bir çalışmayı Cumhurbaşkanlığıyla gene götüreceğiz. Sadece fiziksel düzenlemeyi içerecek o kampanya ama bir de ayrıca zihinsel dönüşümü sağlaması için -onu da UNICEF'le birlikte planladık- okul müdürlerine, öğretmenlere ve velilere yönelik... Eğitimle tabii ki tek başına olmayacak ama yoğun bir çalışma yapacağız orada birbirimizin yerine kendimizi koymayı da içeren. Tabii, hepimize iş düşüyor burada.

- Bakanlığımızı alakadar eden bir şey anlatayım.
- Ben de bir şeyler söylemek istiyorum.
- Önce siz söyleyin.
- Sonra kapanış sizin olsun.

- Buyurun, önce siz söyleyin.

- Gaziler ne olacak, öyle kalacak mı? Hani ona göre bilgi verelim. Faks çekmişler, bir dönmemiz lazım onlara.

- O konuyu biz de bir çalışalım, size öyle bilgi verelim çünkü biz bunu arzu ediyoruz, olması için de çalıştık ama şu anda evde bakım aylığı alamamalarının sebebi maddi şeylerinin yüksek olması.

- Hayır, engelli maaşı alamıyorum, evde bakım değil.

- Zaten gazi maaşı olarak...

- Evet, yani maaş aldıkları için.

- Gazi maaşını alamıyor.

- Bu şeyden dolayı diyorsunuz...

...- Gelir kriterinden dolayı.

...- Üçte 2' sinden...

...- Evet, üçte 1' inden daha fazla geliri var.

...- Evet.

...- Birinden birini tercih etmek zorunda.

...- Fakat bu iki şey birleşti. Şimdi, bizim yeni çalışmamızda dedik ki: "Kişi engelliye bir kere bir şey alacak, bir minimum alacak." Yani sanırım bu şekilde oradan faydalanmış olacak ama bu evde bakım ayrı.

...- Ne zaman, belli değil yani.

...- Marta kadar sonuçlandırılmaya çalışıyor.

...- Güzel. Şimdi, kötü olan nedir biliyor musunuz? Siz bu kanunu çıkardınız; evde, ailesinde üçte 2' den fazla para düşen alamıyor fakat birine bir şekeri vermezsiniz bilmez tadını veya misal, ben çocukluğumda kivi nedir bilmiyordum veya muz, muz da biz önce çok alamazdık ama bir şeyi tattıktan sonra onu onun elinden aldığınız zaman kıyamet kopar. Şimdi, bu almış, 91' den 2007' ye kadar hem engelli maaşı almış hem şeref aylığı almış. Ondan sonra, kesilince kıyamet bundan kopmuş.

...- Ona özel olarak bakalım o zaman. Onu biz ayrıca bir alalım.

...- Şimdi, o gelir testi yeni uygulanmaya başlandı efendim, ondan.

...- Evet, yani şimdi kıyamet bundan kopmuş.

...- Sayın Vekilim, önceden de fark etmemişler, onun almaması gerekiyor.

...- Evet, almaması gerekiyor zaten.

...- İnşallah geriye istemezsiniz.

...- Bir de böyle bir şey çıksa. Yandı gülüm keten helva o zaman.

...- En azından, bu zarfın eline geçtiğini bilsin. Bu psikoloji de çok önemlidir. İnanın, bu günden sonra, eğer bunu ararsanız bir daha bu maaş için kimseye faks da çekmeyebilirler, bunun psikolojisi de çok önemlidir.

...- İzah ederiz efendim, biz onu ikna ederiz efendim.

...- Bunu geriye ödeme gibi bir durum olmasın.

...- Öyle bir şey yok herhâlde çünkü öyle olsa bunu yazardı.

...- Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğüyle görüşmemiz lazım efendim.

...- Çok fazla perişan duruma düşer. Burada hatalı olan o değil, devlettir çünkü. Ödemeyi, çift ödemeyi... Ama o zamanlar öyleydi çünkü emekli maaşlarından olurdu. Hem kendisinin emekli maaşını alır, kocası da sigortalıysa onu alır. Hem sigortalı babası hem Emekli Sandığından kocası, ikisi de ölmüş, ikisinin maaşını da almaya devam eden aileler var, hanımlar var. Yani geriye ödeme gibi bir durum olmaması gerekir vatandaşın mağdur olmaması için. Zaten kanunda, hukukta kişinin aleyhine olan durumlar geriye işlemez, genelde hep böyle karar verilirdi, şu anda bilmiyorum Başkanım, bu hâlâ yürürlükte mi?

...- Çok özür diliyorum, siz görüşün, ben yarın öğleden sonra o kişiyi arayayım.

...- Tabii efendim.

...- Bir bakarsanız, en azından bir cevap vermiş oluruz.

...- Çok güzel konular. Öncelikle, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığımızın zaman geçtikçe görevlerinin çokluğunun ve sorumluluklarının çok fazlaya ulaştığını görüyorum, onun için, öncelikle size başarılar diliyorum. Oldukça yoğun bir problemler

kitleleriyle karşı karşıyasınız çünkü toplumumuzda nereye el atsanız sosyal problemler ve çözülmesi gereken, insanı vicdanından yaralayan bazı problemlerimiz var.

2'nci olarak: Bu teşvik, yeni hazırlanan tasarı çok önemli. Hakikaten bu tasarı hem bizim Hükümetimizin bakış açısını yansıtabilmesi hem de adaletsizlikleri giderebilmesi. Teşvik sisteminden ben sadece bahsedeceğim, yani iş yeri açmaya, engellinin iş yeri açabilmesine verilen destek. Şimdi, burada engellinin durumu önemlidir. Kimisi bir yılda algılar, öğrenir ve iş yerine devam etme gayretini, gücünü elde eder; kimisi iki yılda. Siz eğer verdiğiniz teşviki bir yılda bitirir, kapatırsanız ki biraz önce yanlış anlamadıysam bir yılla destek şey edilmiştir.

...- Efendim, bir araya girebilir miyim? Yanlış üzerinden gitmeyelim. Korumalı iş yerini kastediyorsak ayrı, girişimcilik ayrı. Korumalı iş yeri, engelli kişiye verilmiyor bu teşvik -daha doğrusu tasarı bu şekilde- korumalı iş yeri kurmak isteyen sivil toplum kuruluşlarına verilecek, yani derneklere, vakıflara verilecek. Böylece, biz aslında Sayın Vekilimizin söylediği "Bu dernekler çoğaldı, her biri kapımızda, 'Kirasını ödeyemiyorum.' diyor."

...- Onları kontrol altına almış olacaksınız.

...- Bir kalite getirmek istiyoruz ama proje bazlı kalite. Projesini getiren derneğe diyeceğiz ki: "Senin, tamam, korumalı iş yerin hangi alanda, şu alanda, burada çalıştıracağın engelli kişilerin maaşını bir yıl biz karşılıyoruz, buradaki kurulum maliyetlerini de 150.000 liraya kadar biz karşılıyoruz, ayrıca birtakım vergi muafiyetlerin de oluyor." diyebilmeyi arzu ediyoruz, yani engelli kişiye bir teşvik olmuyor.

...- Kişiye teşvik yok.

...- Kişiye teşvik değil.

...- Tamam o zaman, açıklığa kavuştu.

...- Kişiye sadece işbaşı eğitim vereceğiz orada, eğitim almış olacak.

...- İş alacak ve çalışacak.

...- Girişimcilikte yalnız, kişiye, doğrudan kişiye.

...- Bu, sivil toplum kuruluşlarını da bir çatı altında hem birleştirmeye hem daha faydalı hizmetler yapmaya hem işe yaramayanları tasfiye etme açısından önemli.

Ben bir örnek olay anlatacağım: Yine saha çalışmalarım sırasında 2 ayağı yok, 1 kolu yok, öbür kolunda da tek parmak var, bakınız. Hayatın zorluğunu düşünebiliyor musunuz? Bu kişi bir mobilya mağazasını idare ediyor, elinin altında sadece bir bilgisayar var. Evlenmiş, nur topu gibi 2 tane çocuğu var, büyümüş çocukları da ve o mobilya mağazasını o tek parmağıyla idare ediyor.

...- Sayın Vekilim, iletişim bilgilerini alabilir miyim, bizim çok önemli?

...- Hayhay, çok önemli mi? Temin edeceğim, bu fevkalade önemli bir şey ve ben seçimi kazanmak... İşte bu şey ziyaretleri, Etimesgut'ta oturuyor, saha çalışmalarım sırasında beni oraya götürdüler, orada tanıştım. Dedi ki: "Bir daha gelmezsin, değil mi Vekilim, kazanırsan uğramazsın." Dedim ki: Ben o gördüklerinizden değilim, belki onlar da zamanları olmadığı için gelmemiş olabilirler ama ben ister kazanayım ister kazanmayayım kesinlikle geleceğim. Gittim ve çok çok memnun oldu, anlatamam, yani onun o mutluluğunu anlatamam, ben de çok duygulandım. Epeyce oturduk, sohbettik ettik. Geçenlerde de bir şey için bana telefon etmiş, bir ricası vardı. İşte, kendini hatırlatmaya çalışıyor, dedim ki: Hiç buna gerek yok, ben seni çok iyi tanıyorum, geleceğim tekrar. Yani böyle, çok güzel, toplumumuzda iletişimi kurmamız gerekiyor, ulaşmamız gerekiyor. Ben size en kısa zamanda adresi temin...

...- Efendim, müsait olursanız birlikte ziyaret edelim.

...- Çok memnun olurum. Haber vereyim, birlikte gidelim, heyet olarak gidelim.

...- Heyet olarak gideriz de basın olmadan.

...- Tabii.

...- Ama kendisi arzu ederse basınla da gidebiliriz.

...- Girişimcilik anlamında çok müthiş bir rehber olur bu arkadaşımız.

...- Moral olur engellilere.

...- Evet.

...- Biz hem ziyaret edelim... Hem ziyaret hem ticaret.

...- Oldu, tamam.

...- Efendim, çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım ve Sosyal Politikalar Bakanlığımızın değerli üyelerine.

İletişimimiz zannediyorum sonuna kadar devam edecek gibi görünüyor, teşekkür ederim.

...- Bir kerede bitecek gibi de değil Sayın Başkanım, yani Ayten Hanım'ı daha çok burada göreceğiz.

...- En son 5.000 civarı bir yerleştirme söz konusu oldu sınav sonucunda. Orada bana somut bir problem intikal etmişti. O arada, Sayın Bakanımızın taziyesi vardı, Antep'e gitmiştim. Bir arkadaşla kartımızı verdik, o taziye ortamında Sayın Bakana vermek çok uygun değildi. Biri sınava girmiş, lise mezunu ama müezzin olarak atanmış, yani bir camide imamdan sonraki kişi. Tabii, müezzin olarak atanma şartlarında şunlar var, özel olarak:

1) İmam hatip lisesi mezunu olmak, eğer imam hatip mezunu değilse hafızlık belgesinin olması. Bu çocuk sadece lise mezunu ve hafızlık belgesi de yok. Mardin'den Van'a gidecek, tabii ki orada müracaatını kabul edemediler. Önümüzdeki atamada, şubat ayından söz ettik ya da tarih ne olursa olsun... Atama şartlarını sanıyorum sistem üzerinden giriyor insanlar, yani diyelim ki müezzin olarak, diyanet görevlisi olarak müracaat edecek olanın şartlarında imam hatip mezunu olma şartı olsun, yani sistem bir şekilde o...

...- Değiştirdik Sayın Başkanım.

...- Değiştirdik mi?

...- Değiştirdik, şöyle yaptık: Şimdi, 7.746 kadro açmıştık, bunun 5.000 küsuru dolabildi, geri kalan bir 2.000-2.500 kadarı bu sebeplerden açık kaldı. Biz de tekrar dönüp baktık nereler açık kalmış? Sağlık teknisyenliği, hemşirelik, psikolog, müezzin vesaire böyle vasfı gerektiren bölümler. Şimdi, biz bunları, bu kadroları on yıl açık tutalım gene dolmayacak çünkü bu vasıfta kişiler yok, bunların yetişmesi falan da zaman alacak. O yüzden, Devlet Personel Başkanlığı, ÖSYM Başkanlığı ve biz oturduk, bir çalışma yaptık. "Kadro iptal, ihdas" diyeceğiz ama tam da onu da yapmadık, şöyle bir şey oldu bu: Diyanet mesela, çok yakinen, anlayışlı çalışıyorlar bu konuyla ilgili, hassaslar. Diyanet boşluk kalan kadrolarını gene açıyor fakat müezzinlik şartı aramıyor, yani sertifika şartı aramıyor, diyor ki: "Şu puanı al gel, ben sana sertifikayı -işte, işbaşı eğitim- sonra vereceğim, sana eğitimi sonra vereceğim." Bu şekilde şimdi, yeniden kadro talebinde bulundu ve kadro talebindeki şeyler de düz memur gibi, yani daha ziyade sertifika gerektirecek şeyleri kendi bünyesinde daha sonra tamamlayacak.

En çok Millî Eğitimle problemimiz var, öğretmen kabulü yapılmıyor, engelli öğretmen kabulü. Bunu aşamadık hâlâ, gayret ediyoruz, yani bakanlar düzeyinde gayret ediyoruz ama pek kolay olmuyor.

ÖMSS'de çok soru geleceği için, sizlere de şöyle bir açıklama yapmakta fayda var:

1'inci: Biz 2'nci yerleştirmeyi 2013'ün en geç ilk üç ayı içinde tamamlamış olacağız, yani muhtemelen ocak ayında tercihleri almaya başlayacağız. Zaten kişiler sadece tercihte bulunacaklar, artık sınava girme olayı olmadığı için bu şekilde, tercihlerini yapacaklar.

...- Ocak ayında tercihler yapılıyor.

...- Büyük ihtimalle, ocağın sonuna doğru tercihler alınmaya başlanacak. Kadro sayısı en az 5.000 olacak, yani 5.000'in üzerine çıkmaya gayret ediyoruz.

...- Bu 2'nci için mi 5.000, toplamda mı 5.000?

...- Hayır, 2'nci için. 1'inci için zaten...

...- Daha önce müracaat etmiş ve bu şekilde çıkmamış ise tekrar 2'nci bir müracaat mı istiyorsunuz?

...- Tabii, yeniden tercih yapacaklar.

...- Tabii, yeniden müracaat edecek, evet.

...- Sınav değil ama 2'nci yerleştirme.

...- Sınava girmiş olma şartını arıyoruz zaten, daha önceki bu sınava girmiş olacak ama yerleşememiş olacak.

...- Ama yerleşememiş.

...- Evet.

...- Böyle bir kuyumcu çocuk var, çok kıymetli, yani Ankara'da yerleştirebilmeye çok çalıştım, hiçbir kuyumcu alamadı.

...- Şey yapalım efendim, onu da girişimcilik üzerine, eğer puanı düşükse...

...- ...diploması, her şeyini almış ama çıkmamış.

...- Bize de bu arkadaşlar lazım çünkü hazır, elinde mesleği var.

...- Bunun girişimci olması çok daha yerinde olur.

...- Diploması var ve son derece şey...

...- Şimdi, bu yerleştirmelerle ilgili, şöyle Sayın Vekilim: Üniversite sınavlarında olduğu gibi, aldıkları puanlarla ilan edilen kadrolara müracaat. O arkadaş lise mezunu olmasına rağmen “Ben müezzinim.” diye işaretlemiş ki ataması yapılmış. Normalde, detayını okuduğunuzda onun yeterlilik belgesi olma zorunluluğu var. Yeterlilik belgesi de Diyanetten alınan bir belge, sınava giriyorsunuz. Diyanet şunu söylüyor: “Ben orada camiye teslim edeceğim, teslim edeceğim kişinin telaffuzunu dahi bilmem gerekiyor. Dolayısıyla, sınav yapmak zorundayım, o yeterlilik belgesi şart.” diyor. Yeni düzenlemeyle bu kolaylaştırılacak ama tercih yaparken de elindeki belgeye bakacak, kendi mezuniyetine göre hangi şartlara hasılsa onları işaretlemesi lazım. Kendi şartlarına uymayan bir yeri işaretlediğinde... Çünkü otomatik bir kontrol mekanizması yok, onun hangi okuldan mezun olduğunu sistem otomatik kontrol edemiyor, kişi beyanı esas alınıyor, doğru söylüyor anlamında beyan esaslı bir yöntem. Dolayısıyla, o kadronun açıkta kalmasına da neden olabiliyor. Gerçi, imamlıkta pek öyle bir durum söz konusu değil ama tercih eden kişilerin özellikle bunlara da dikkat etmesi lazım, kendi elindeki belgeyle müracaat ettiği yer örtüşüyor mu.

...- Anlıyorum.

Sayın vekillerim, sayın genel müdürüm, arkadaşlar; verimli bir, iki saati geçirdik, bizi aydınlattınız, teşekkür ediyorum.

Bir temennimi de belirterek oturumumuzu kapatacağız. Bundan sonra, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığımız ile Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Hakları İnceleme Komisyonu bünyesindeki Engelliler Alt Komisyonunun iş birliği içerisinde yeni ve güzel şeylere imza atacağına inanıyorum, hepinize teşekkür ediyor ve oturumu kapatıyorum.

Kapanma Saati: 16.30